

Republica Moldova
Guvernul
HOTĂRÂRE № ____
din _____ 2012

Chișinău

Cu privire la aprobarea Planului Național de Acțiuni în domeniul Eficienței Energetice pentru anii 2012-2014

În conformitate cu art. 16 al Legii cu privire la eficiența energetică nr. 142 din 2 iulie 2010 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova 2010, nr. 155-158 art. 545) Guvernul,

HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Planul Național de Acțiuni în domeniul Eficienței Energetice pentru anii 2012-2014 (se anexează).
2. Consiliile raionale și cele municipale, Adunarea Populară a Unității teritoriale autonome Găgăuzia, în temeiul prevederilor sus-numitului Plan, până la finele anului 2012, vor asigura elaborarea, coordonarea și aprobarea planurilor de acțiuni proprii în domeniul eficienței energetice.
3. Agenția pentru Eficiență Energetică, subordonată Ministerului Economiei, va fi responsabilă de monitorizarea implementării prezentului Planul Național de Acțiuni în domeniul Eficienței Energetice pentru anii 2012-2014
4. Controlul asupra executării prezentei Hotărâri se pune în sarcina Ministerului Economiei.

PRIM-MINISTRU

Vladimir FILAT

**Contrasemnează:
Viceprim-ministru,
ministrul economiei**

Valeriu LAZĂR

Ministrul finanțelor

Veaceslav NEGRUȚA

**Ministrul dezvoltării regionale
și construcțiilor**

Marcel RĂDUCAN

**Ministrul Transporturilor și
Infrastructurii Drumurilor**

Anatol ȘALARU

Nr. __ Chișinău, _____ 2012.

Aprobat
prin Hotărârea Guvernului nr. _____
din ____ _____ 2012

**PLANUL NAȚIONAL DE ACȚIUNI
ÎN DOMENIUL EFICIENȚEI ENERGETICE PENTRU ANII 2012-2014**

Chișinău
10 septembrie 2012

ACRONIME	4
I. Contextul general al Planului Național de Acțiuni în domeniul Eficienței Energetice	5
1.1. Sumarul Planului Național de Acțiuni în domeniul Eficienței Energetice	5
1.2. Contextul național pentru eficiența energetică	7
1.2.1. Situația economică	7
1.2.2. Context strategic	8
1.2.3. Consumul de energie.....	8
1.2.4. Cadrul instituțional pentru implementarea PNAEE.....	9
1.3. Revizuirea obiectivelor de economii a energiei și realizările Programului național de conservare a energiei pentru anii 2003-2010	10
II. ECONOMII DE ENERGIE PRIMARĂ	12
2.1. Obiectivele ce se referă la energia primară și evoluția consumului de energie primară	12
2.2. Măsurile pentru economisirea de energie primară	16
2.2.1. Măsurile de economisire a energiei la etapa de generare energie.....	16
2.3.1. Planuri proprii ale operatorilor de energie	17
2.3.2. Promovarea cogenerării de eficiență înaltă.....	18
2.3.3. Restructurarea și modernizarea sistemelor de alimentare centralizată cu căldură.....	18
2.3.4 Măsurile de economisire a energiei electrice în distribuție și transport	18
2.3.5 Alte măsuri privind economiile de energie primară	19
III. Economii de energie primară în sectoarele de consum final	21
3.1 Trecerea în revistă a țintelor și realizările privind economiile de energie primară	21
3.2 Lista strategiilor cu impact asupra cererii de energie finală	21
3.3. Măsurile privind creșterea eficienței energetice în sectoarele de consum final și economii de energie primară	23
3.3.1. Măsurile privind creșterea eficienței energetice în sectorul transformărilor energetice.....	23
3.3.2. Măsurile privind creșterea eficienței energetice în sectorul industrial	32
3.3.3. Măsurile privind creșterea eficienței energetice în sectorul construcțiilor	35
3.3.4. Măsurile privind creșterea eficienței energetice în sectorul public	40
3.3.5. Măsurile privind creșterea eficienței energetice în sectorul transporturilor	43
3.3.6. Măsurile orizontale și intersectoriale	45
IV. Sectorul public	53
4.1. Programe și planuri locale de îmbunătățire a eficienței energetice	53
4.2. Capacități locale pentru asigurarea managementului energetic	53
4.3. Rolul sectorului public în implementarea DPEC	54
4.4. Măsurile specifice pentru achizițiile publice	54
4.5. Programe privind îmbunătățirea iluminatului stradal	54
4.6. Planuri de Acțiuni pentru o Energie Durabilă	54
V. Piața serviciilor energetice	55
5.1. Cadrul legal pentru promovarea serviciilor energetice	55
5.2. Instrumente de sprijin	55
5.3. Stimulente economice	55
5.4. Formarea și instruirea prestatorilor de servicii energetice	55
5.5. Proiect-pilot	56
VI. Asigurarea disponibilității de consiliere și informare.....	57
6.1. Principalii actori responsabili de consiliere și informare	57
6.1.1. Actorii naționali	57
6.1.2. Actorii regionali	58
6.1.3. Actorii locali	58
6.2. Grupuri-țintă	58
6.3. Instrumentele și mijloacele de consiliere și informare	58
6.4. Partenerii strategici în activitatea de informare și consiliere	59
6.5. Activități de sensibilizare și informare planificate pe durata PNAEE 2012-2014	60

ACRONIME

<i>AEE</i>	Agenția pentru Eficiență Energetică
<i>ADR</i>	Agenția de Dezvoltare Regională
<i>AIE</i>	Agenția Internațională pentru Energetică
<i>ANRE</i>	Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică
<i>APL</i>	Autoritățile publice locale
<i>BERD</i>	Banca Europeană pentru Reconstrucții și Dezvoltare
<i>BM</i>	Banca Mondială
<i>BU</i>	Metoda de abordare „Bottom-Up”, de jos-în sus
<i>CBTM</i>	Cadrul Bugetare pe Termen Mediu
<i>CE</i>	Comunitatea Energetică
<i>C.S.</i>	Consum specific
<i>DSE</i>	Directiva privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice
<i>DPEC</i>	Directiva privind performanța energetică a clădirilor
<i>GIZ</i>	Agenția Germană pentru Cooperare Internațională
<i>EE</i>	Eficiența energetică
<i>ME</i>	Ministerul Economiei
<i>MDRC</i>	Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor
<i>MM</i>	Ministerul Mediului
<i>MTIC</i>	Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor
<i>p.p.</i>	Puncte procentuale
<i>PAED</i>	Planul de acțiuni privind energia durabilă
<i>PAEE</i>	Plan de Acțiuni pentru Eficiență Energetică (Notă: denumire utilizată în UE)
<i>PIB</i>	Produs Intern Brut
<i>PLAEE</i>	Plan local de acțiuni în domeniul eficienței energetice
<i>PLEE</i>	Program local în domeniul eficienței energetice
<i>PNCE</i>	Programul Național de conservare a energiei pentru anii 2003-2010
<i>PNAEE</i>	Plan Național de Acțiuni în domeniul Eficienței Energetice
<i>PNEE</i>	Programul Național pentru Eficiență Energetică 2011-2020
<i>SBSE</i>	Sprijinul bugetar pentru sectorul energetic
<i>SER</i>	Surse de energie regenerabilă
<i>SIDA</i>	Agenția Suedeză pentru Dezvoltare Internațională
<i>SND</i>	Strategia Națională de Dezvoltare 2020
<i>SSE</i>	Societăți de servicii energetice
<i>TCE</i>	Tratatul Comunității Energetice
<i>TD</i>	Metoda de abordare “Top-Down”, de sus-în jos
<i>UE</i>	Uniunea Europeană
<i>USAID</i>	Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională

I. Contextul general al Planului Național de Acțiuni în domeniul Eficienței Energetice

1.1. Sumarul Planului Național de Acțiuni în domeniul Eficienței Energetice

Prezentul Plan Național de Acțiuni în domeniul Eficienței Energetice pentru anii 2012-2014 (denumit în continuare „PNAEE”) este elaborat de către Agenția pentru Eficiență Energetică în colaborare cu autoritățile administrației publice centrale și locale, care acordă asistența necesară în limitele competențelor funcționale. Prezentul PNAEE vine întru implementarea art. 17 al Legii nr. 142 din 02.07.2010 “cu privire la eficiența energetică și a prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 833 din 10.11.2011 „cu privire la Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020”.

PNAEE este elaborat în conformitate cu legislația națională în domeniu (vezi anexa nr. 1), angajamentele Republicii Moldova, care reiese din calitatea de membru al Republicii Moldova la Tratatul Comunității Energetice, prevederile Legii pentru aderarea Republicii Moldova la Tratatul de constituire a Comunității Energetice, nr. 117 - XVIII din 23.12.2009, cât și ținând cont de recomandările Comisiei Europene cu privire la Ghidul și formularul pentru elaborare celui de-al doilea PNAEE este, elaborat de către Joint Research Center Ispra, Italia din 19.11.2010.

Scopul: Prezentul PNAEE pentru anii 2012-2014 se referă exclusiv la eficientizarea consumului de energie și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.

Obiectivul: Reducerea consumului de energie finală în toate sectoarele economiei naționale cu 428 ktep, precum și reducerea emisiilor de cu 962 848 tone CO₂ în perioada anilor 2012-2014.

Prezentul PNAEE este elaborat și aprobat în conformitate cu Directiva 2006/32/CE (DSE). Scopul directivei menționate îl constituie îmbunătățirea eficienței energetice la utilizatorii finali în statele membre UE. Similar statelor membre UE, care și-au propus un obiectiv intermediar de 9% - economii de energie, cuprinzând perioada 2008-2016, Republica Moldova și-a stabilit obiectivul intermediar de economisire a energiei în mărime de 9% (raportată la anul de bază 2009), care va fi atinsă către anul 2016.

În țările UE sunt prevăzute trei etape pentru atingerea obiectivului de economisire a energiei. În Moldova aceste obiective vor fi atinse în patru etape reflectate în cinci acte normative după cum urmează în tabelul 1.

Tabelul 1. Etapele pentru atingerea obiectivelor de economisire a energiei până în anul 2020

Uniunea Europeană			Republica Moldova	
			2003-2010	PNCE
			2012-2020	PNEE
1	30 iunie 2007	Depunerea I-lui PAEE	2012-2014	PNAEE 1 în baza Formularului I + II
2	30 iunie 2011	Depunerea al II PAEE	2015-2017	PNAEE 2 în baza Formularului II + III
3	30 iunie 2014	Depunerea al III PAEE	2018-2020	PNAEE 3 în baza Formularului III

În prezentul PNAEE este identificat un set de măsuri, implementarea cărora va conduce la economisirea resurselor energetice în diferite sectoare ale economiei naționale, cât și la micșorarea importului de gaze naturale, combustibili lichizi (benzină, motorină și gaze lichefiate), precum și a importului de energie electrică. Sectorul public va fi considerat în continuare unul principal, demonstrând *un rol exemplar*. Dată fiind situația specifică a Republicii Moldova, PNAEE acordă o atenție sporită sectorului transformărilor energetice care trebuie să facă față principalelor provocări la nivel național și global, cum ar fi prețurile excesive pentru energie și resurse energetice, securitatea alimentării cu energie, creșterea competitivității economice și reducerea impactului asupra mediului.

PNAEE a fost elaborat bazându-se pe următoarele repere:

- ✓ evoluția consumurilor de resurse energetice și energie în sectoarele economiei naționale;
- ✓ analiza barierelor în promovarea eficienței energetice;
- ✓ realizările PNCE;
- ✓ obligațiunile Republicii Moldova, care reies din calitatea de membru al TCE;
- ✓ sursele de acoperire și instrumentele financiare disponibile în țară;
- ✓ situația economică și socială în Republica Moldova;
- ✓ rezultatele primului PAEE ale țărilor Uniunii Europene.

La elaborarea prezentului PNAEE s-a ținut cont de concluziile și recomandările raportului de evaluare a PAEE, prezentat în ședința din 15 decembrie 2010 a Parlamentului European. Raportul menționat oferă un set de propuneri privind revizuirea PAEE, inclusiv:

- ✓ promovarea auditului și a managementului energetic;
- ✓ elaborarea cadrului normativ pentru încheierea acordurile voluntare;
- ✓ crearea condițiilor benefice pentru dezvoltarea SSE;
- ✓ introducerea certificatelor de performanță energetică a clădirilor;
- ✓ crearea de ghișee unice pentru consultanță și asistență tehnică acordată tuturor consumătorilor;
- ✓ evidența și monitorizarea continuă a tuturor resurselor de energie;
- ✓ propunerea stimulentele financiare întru sprijinirea claselor înalte de eficiență energetică, etc.

În pofida crizei economice, cât și a lipsei de investiții în sectoarele economiei naționale, PNCE și-a atins obiectivul strategic în domeniul eficientizării consumului energetic prin dublarea PIB, cu creșterea consumului de energie și a resurselor energetice cu 20% față de anul 2002. În perioada 2008-2009, din cauza crizei economico financiare, PIB a înregistrat un declin de 3,9%, iar începând cu anul 2010, acesta a demonstrat semne de revigorare economică printr-o creștere cu 18,9% sau 11,455 miliarde lei (în prețuri comparabile).

Preocuparea PNCE a constituit restabilirea furnizărilor de energie electrică, prevenirea colapsului continu al sectorului termoenergetic, creșterea consumului de gaze naturale prin substituirea consumului de cărbune, etc. Mai recent, abordarea problemelor de dezvoltare durabilă a economiei naționale a fost modificată. Prezentul PNAEE pentru anii 2012-2014 stabilește obiective care se referă exclusiv la eficientizarea consumului de energie și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră. Această abordare prevede implementarea managementului energetic în sectoarele economiei naționale, punând în evidență performanța tehnologiilor și necesitatea schimbării comportamentului consumătorului pentru creșterea eficienței energetice. Astfel, prin prezentul plan, Republica Moldova își asumă angajamentul de a reduce consumul de energie finală în sectoarele economiei naționale cu aproximativ 1,8 P.P. anual în perioada 2012-2014 față de anul de referință 2009.

Rezultatele anticipate al prezentului PNAEE sunt:

- ✓ economii de energie - 428 ktep către anul 2014, cu reducerea emisiilor cu efect de seră cu 962 848 tone CO₂;
- ✓ economii de energie - 867 ktep către 2016, cu reducerea emisiilor cu efect de seră cu 1 951 294 tone CO₂.

PNAEE urmărește crearea condițiilor de bază - elaborarea cadrul normativ și a instrumentelor necesare pentru stimularea eficientizării consumului de energie în toate sectoarele economiei naționale. Prin urmare, anticipăm că măsurile de eficiență energetică planificate pentru perioada 2012-2014 nu vor atinge obiectivul anual de economisire a energiei de 1,8 P.P. Aceste măsuri nu au un impact imediat asupra micșorării consumului de energie, însă creează *premise* pentru următoarele perioade.

În tabelul ce urmează, este prezentată evaluarea economiilor de energie pentru fiecare sector al economie naționale, care cade sub incidența DSE, efectuată cu aplicare metodei TD:

Tabel 2. Obiective de economisire a energiei per sector stabilite prin TD

Sectoare	2012-2014	2012-2016
----------	-----------	-----------

		Economii de energie, ktep	%	Economii de energie, ktep	%
1	Energie	57.35	13.4	116.22	13.4
2	Industrie	42.80	10.0	86.73	10
3	Transport	98.43	23.0	199.47	23
4	Public (servicii)	36.80	8.6	74.59	8.6
5	Casnic	192.58	45.0	390.28	45
	TOTAL	427.95	100.0	867.28	100

De notat, că majoritatea economiilor vor fi realizate atât datorită creării condițiilor de dezvoltare, cât și introducerii serviciilor energetice pe piață, creării fondurilor dedicate și a liniilor de creditare suplimentare pentru aceste sectoare. Astfel, pentru realizarea prezentului PNAEE au fost consolidate eforturi financiare interne și externe în valoare totală de peste 260 mil. Euro (vezi lista completă în anexa nr. 2), inclusiv:

- ✓ liniile de creditare pentru companiile mici și mijlocii MoSEEF I și MoSEEF II în valoare totală de 20 și, respectiv, 22 mil. Euro;
- ✓ linia de creditare pentru sectorul rezidențial - MoREEF în valoare totală de 35 mil. Euro;
- ✓ Fondul pentru Eficiență Energetică în valoare totală de 520107.6 mii lei pe durata PNAEE, sursele provinind din suportul bugetar direct pentru sectorul energetic;
- ✓ suportul bugetar pentru sectorul energetic (SBSE) acordat de către Delegația Uniunii Europene în valoare aproximativă de 40 mil. Euro;
- ✓ asistență tehnică în valoare totală de 2,2 mil. Euro acordată de către Delegația UE pentru implementarea matricei de politici la suportul bugetar pentru sectorul energetic; etc.

1.2. Contextul național pentru eficiența energetică

1.2.1. Situația economică

Pe parcursul anului 2011 economia Republicii Moldova a fost în continuă ascensiune, totalurile indicând asupra unui progres real. Creșterea economică a determinat în mare parte sporirea consumului de energie, acesta fiind generat de majorarea veniturilor populației. Cele mai accentuate ritmuri de creștere s-au înregistrat în: comerțul exterior și transporturi. Investițiile de asemenea sau majorat în majoritatea sectoarelor. Tendințele pozitive înregistrate în economie au determinat diminuarea șomajului. Cu toate acestea încă avem un nivel înalt a sărăciei, care în ultimul timp, demonstrează o tendință de descreștere de la 26% în 2001 la 21,9% în 2010.

Politicile promovate au accentuat, de rînd cu necesitatea asigurării creșterii economice, acest fapt a determinat schimbările înregistrate în structura și factorii de creștere a PIB. Astfel, în perioada 2000-2010, PIB a înregistrat o creștere medie de 5,1% anual. Unii ani au demonstrat rate de creștere mai înalte 7,1% în 2000-2004, 5,2% în 2005-2008, dar există și fenomenul crizelor, cât și fenomenul undelor economice lungi, a căror periodicitate poate fi estimată la circa 10 ani.

Pe de altă parte, începînd cu anul 2001, intensitatea energetică se manifestă printr-o descreștere continuă, înregistrînd aproximativ 12,5% anual (conform prețurilor curente). Principalul factor de influență îl constituie creșterea rapidă a prețurilor la resursele energetice importate.

1.2.2. Context strategic

Viziunea strategică a Guvernului Republicii Moldova pe termen mediu și lung este reconcilierea între necesitatea de dezvoltare economică accelerată și protecția mediului înconjurător în conformitate cu standardele europene.

Complexul energetic este o ramură de bază a economiei naționale și îndeplinește un rol important în implementarea cu succes a programelor de dezvoltare a economiei, precum și în menținerea stabilității sociale. Astfel, complexul energetic a Republicii Moldova, conform strategiei energetice până în anul 2020, are ca obiectiv principal asigurarea cu energie calitativă, la prețuri rezonabile, a tuturor consumatorilor din țară și realizarea conceptului de dezvoltare durabilă a economiei naționale. Obiectivul în cauză poate fi atins în bază principiului de competitivitate și a unei piețe energetice liberalizate.

Printre obiectivele strategice de dezvoltare ale Moldovei, pe termen lung, conform Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2020” aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 187 din 03.04.2012 se regăsesc:

- (i) sporirea investițiilor publice în infrastructura de drumuri naționale și locale, în scopul diminuării cheltuielilor de transport și sporirii vitezei de acces;
- (ii) ameliorarea climatului de afaceri prin optimizarea cadrului de reglementare și prin aplicarea tehnologiilor informaționale în serviciile publice destinate mediului de afaceri și cetățenilor;
- (iii) diminuarea consumului de energie prin sporirea eficienței energetice și utilizarea surselor de energie regenerabilă, etc.

În vederea reducerii dependenței de importul de resurse energetice și a impactului sectorului energetic asupra schimbărilor climatice, PNEE, care servește punct de pornire pentru prezentul PNAEE, urmărește atingerea următoarelor obiective, raportate la anul de bază 2009:

- ✓ eficientizarea consumului global de energie primară cu 20% până în anul 2020;
- ✓ reducerea către anul 2020, cu cel puțin 25%, a emisiilor de gaze cu efect de seră, comparativ cu anul de bază 1990.

Îmbunătățirea eficienței energetice în diferite sectoare ale economiei va face posibilă exploatarea potențialului economiilor de energie, într-un mod eficient din punct de vedere economic. Setul de măsuri propuse în politicile naționale au ca scop crearea de beneficii substanțiale pentru fiecare sector al economiei naționale, inclusiv:

- ✓ sectorul transformărilor energetice, incluzând totalitatea activităților aferente: producerea energiei electrice și a energiei termice, transportul și distribuția energiei electrice, termice și a gazelor naturale, precum și consumul final al tuturor tipurilor de resurse energetice;
- ✓ sectorul industriei;
- ✓ sectorul construcțiilor;
- ✓ sectorul transportului;
- ✓ sectorul public.

Documentele de politici elaborate în domeniul eficienței energetice de asemenea reflectă cadrul conceptual și direcțiile de dezvoltare ale sectorului energetic și a componentelor sale indispensabile.

Analizând cadrul actual de politici în domeniul eficienței energetice din Republica Moldova, constatăm existența unei preocupări demonstrate de o majorare a numărului de acte legislative și normative. Principalele ce țin de domeniul vizat sunt (vezi anexa nr. 1) dintre care:

- (i) Programul Național pentru Eficiență Energetică 2011-2020 Hotărârea Guvernului, nr.833 din 10.11.2011;
- (ii) Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2020, Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 958 din 21.08.2007, etc.

1.2.3. Consumul de energie

În perioada implementării PNCE, consumul energetic per ansamblu a crescut cu 26,16% ceea ce constituie 457 ktep. Cea mai mare creștere a înregistrat-o sectorul transportului - 213% față de anul

2001 și cu 22,1% față de anul 2003. Sectorul agricol a suferit o descreștere cu aproximativ 66,7% față de anul 2001 și 41,7% față de anul 2003 (vezi tabelul 3).

Tabel 3. Evoluția consumului de energie per sector și a intensității energetice (2001-2010), ktep

Sector	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Transformări energetice	810	802	681	783	842	817	767	764	716	737
Industrie	111	117	124	130	161	163	156	142	85	107
Agricultură	68	80	80	71	61	59	52	51	46	48
Construcții	429	477	575	656	704	691	598	632	660	689
Transport	169	248	279	254	267	285	325	336	291	358
Alter sectoare	148	168	239	250	243	256	262	266	246	250
Totalul consumului de energie	1735	1892	1978	2144	2278	2271	2160	2191	2044	2189
PIB, mil. lei (în prețuri curente)	19,05	22,56	27,62	32,03	37,65	44,75	53,43	62,92	60,43	71,85
Intensitatea energetică tep/1000 lei PIB	0,09	0,08	0,07	0,07	0,06	0,05	0,04	0,04	0,04	0,03

1.2.4. Cadrul instituțional pentru implementarea PNAEE

În perioada 2001-2010, cadrul instituțional responsabil de sectorul energetic a suferit schimbări esențiale. Ministerul Energeticii a fost lichidat iar atribuțiile de politici energetice ale statului au trecut în subordinea Ministerului Industriei și Infrastructurii. Ulterior după lichidarea Ministerului Industriei și Infrastructurii direcțiile responsabile de sectorul energetic au trecut în subordinea Ministerului Economiei.

Agencia Națională pentru Conservarea Energiei organ abilitat în domeniul conservării energiei, fiind la autogestiune, nu a făcut față provocărilor financiare și la finele anului 2006, a fost supusă reorganizării conform Hotărârii Guvernului nr. 1452 din 21.12.2006 „cu privire la activitatea Agenției Naționale pentru Conservarea Energiei”.

Dat fiind că eficiența energetică nu reprezintă un sector aparte, în scopul promovării și implementării politicilor în domeniul eficienței energetice și a valorificării surselor energetice regenerabile în toate sectoriale economiei naționale, Guvernul Republicii Moldova a instituit AEE prin reorganizarea ANCE. Astfel, în anul 2007, odată cu adoptarea Legii energiei regenerabile nr. 160 (art.13) apare prima mențiune referitoare la AEE, aceasta însă fiind creată abia la finele anului 2010 prin Hotărârea Guvernului nr. 1173 din 21.12.2010 „cu privire la Agenția pentru Eficiență Energetică” în temeiul art. 8 al Legii nr. 142 din 02.07.2010 “cu privire la eficiența energetică”.

Instituțiile publice naționale responsabile de implementarea cu succes a prezentului PNAEE și obținerea rezultatelor așteptate conform obiectivului general sunt prezentate în tabelul nr. 4.

Tabel 4. Instituțiile publice naționale responsabile de implementarea PNAEE

	Instituția publică națională		Responsabilități
1	Ministerul Economiei	ME	Autoritatea administrativă centrală care stabilește direcțiile prioritare ale politicii de stat în domeniul eficienței energetice și direcțiile principale de activitate ale autorităților publice în domeniul eficienței energetice.
2	Agenția pentru Eficiență Energetică	AEE	Organul administrativ în domeniul eficienței energetice, care implementează politica statului în domeniul eficienței energetice și al surselor de energie regenerabilă, subordonat organului central de specialitate în domeniul energetic și constituită prin Legea cu privire la eficiența energetică nr.142 din 02.07.2010.
3	Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor	MDRC	Autoritatea de stat responsabilă de performanța energetică în sectorul construcțiilor.
4	Ministerul Mediului	MM	Autoritatea de stat responsabilă de elaborarea și promovarea politicilor și a strategiilor statului în domeniul protecției mediului și utilizării raționale a resurselor.
5	Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor	MTID	Autoritatea de stat responsabilă de reabilitarea și modernizare rețelelor de transport precum și de monitorizarea și reglementarea parcului auto.
6	Ministerul Finanțelor	MF	Autoritatea de stat responsabilă de gestionarea mijloacelor financiare publice.

Succesul implementării acțiunilor în Republicii Moldova va depinde în mare măsură și de antrenarea APL, care sunt încurajate să demonstreze un angajament exemplar în realizarea economiilor de energie. Alți actori principali în acest exercițiu sunt primarii localităților din Republica Moldova care au semnat deja Acordul Primarilor din Europa, asumând-și responsabilitatea elaborării și implementării Planurilor de acțiuni privind energia durabilă (PAED) până în anul 2020.

1.3. Revizuirea obiectivelor de economii a energiei și realizările Programului național de conservare a energiei pentru anii 2003-2010

PNCE prevedea obiectivul strategic în domeniul eficienței consumului energetic prin dublarea PIB, cu creșterea consumului de energie și resurse energetice cu 20% față de anul 2002.

Obiectivele specifice ale PNCE au constituit:

- ✓ *sectorul energetic* - 17,5 ktep anual sau 18%;
- ✓ *sectorul industrial* – 8,05 ktep anual sau 53%;
- ✓ *sectorul agricol* – 6,3 ktep anual sau 56%;
- ✓ *sectorul construcțiilor* – 3,13 ktep anual sau 5%;
- ✓ *sectorul transporturilor* – 5,52 ktep anual sau 22%;
- ✓ *alte sectoare (public, servicii comunale, comerț)* – 3,5 ktep anual sau 5%.

Cumulativ, programul urma să realizeze o economie anuală de 43,4 ktep sau 18% din consumul anului de referință 2002.

În urma analizei balanței energetice pentru perioada 2003-2010, s-a constatat că:

a) rata de creștere a PIB a constituit:

- ✓ în prețuri curente - 13,79% anual;
- ✓ în prețuri comparabile - 14,38% anual;

b) rata de creștere a consumului de energie și resurse energetice – 0,36% anual.

Către anul 2010, PIB a crescut cu 277% sau aproximativ de 2,8 ori comparativ cu anul 2003, iar intensitatea energetică (tep/1000 MDL) a scăzut cu aproximativ 57% în 2010 față de anul 2003. În același timp, consumul pe durata programului a crescut cu aproximativ 15,7%.

În concluzie, obiectivul strategic al PNCE privind dublarea PIB a fost realizat în proporție de 138,5%, iar obiectivul de creștere a consumului (prestabilit 20% în anul 2003) a fost realizat în proporție de 127,4%.

II. Economii de energie primară

Prezentul capitol prevede o descriere succintă a strategiilor și politicilor naționale sub aspectul obiectivelor și tendințelor de economisire a energiei primare. De asemenea, se va face referință la strategiile și politicile din alte sectoare care au un impact semnificativ asupra consumului de energie primară.

2.1. Obiectivele ce se referă la energia primară și evoluția consumului de energie primară

Republica Moldova a adoptat multiple strategii și politici care, direct sau indirect, influențează performanța sectorului energetic. La baza deciziilor politice curente ale Republicii Moldova îndreptate spre alimentarea cu energie a consumatorilor în condiții de siguranță, la prețuri minime și cu respectarea cerințelor de protecție a mediului ambiant, stau evoluția consumului de energie și prognozele privind evoluția consumului de energie și a resurselor energetice.

Evoluția producerii de energie și importurile de combustibili au demonstrat în ultimii ani următoarele tendințe:

- ✓ generarea energiei electrice a crescut în anul 2010 cu cca. 3% față de 2009 - de la 89 până la 91 ktep și s-a redus cu 15,3% față de 2001. Procurările de energie electrică de asemenea indică o descreștere în anul 2011 (343,5 ktep) de cca. 20,2% față de anul 2001 (274,75 ktep);
- ✓ producerea energiei termice s-a redus în anul 2010 (287,4 ktep) cu cca. 13% față de 2001 (329,8 ktep);
- ✓ volumul gazelor naturale procurat de către RM în anul 2010 (960 ktep) a crescut cu cca. 3% față de anul 2001 (934,5 ktep);
- ✓ volumul combustibililor fosili solizi și lichizi procurat de către RM în anul 2010 (1367 ktep) a crescut cu 125,2% față de anul 2001 (607 ktep).

Analiza consumului de resurse energetice și energie sus menționată a fost și este utilă pentru prognoza și elaborarea planurilor și a strategiilor de dezvoltarea a sectorului energetic. În continuare sunt descrise cele mai relevante planuri, programe și strategii:

Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2012-2015 aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 289 din 7 mai 2012 trasează obiectivele generale pentru sectorul infrastructurii și transportului, inclusiv pentru sectorul energetic:

- ✓ asigurarea securității energetice și promovarea eficienței energetice în toate sectoarele economiei naționale;
- ✓ creșterea eficienței energetice în medie cu 1,8-2% anual;
- ✓ dezvoltarea sectorului construcțiilor și promovarea tehnologiilor moderne în domeniu.

Obiectivele specifice ale Guvernului cu referință la sectorul energetic, includ:

- Promovarea conservării energiei:
 - ✓ realizarea a 10 auditări energetice pentru clădirile publice;
 - ✓ eliberarea certificatelor de performanță energetică în trimestrul IV al anului 2012;
 - ✓ reabilitarea a 300 de blocuri locative în trimestrul IV, 2014. Adoptarea standardelor europene și internaționale în domeniul performanței energetice a clădirilor în trimestrul II, 2013.
- Crearea infrastructurii necesare în domeniul performanței energetice a clădirilor către trimestrul IV, 2014, inclusiv:
 - ✓ elaborarea programului electronic pentru calcularea performanței energetice a clădirilor;
 - ✓ crearea sistemului electronic de înregistrare centralizată a certificatelor de performanță energetică a clădirilor;
 - ✓ crearea paginii-web în domeniul performanței energetice a clădirilor pentru înregistrarea și difuzarea informațiilor publice.
- Implementarea a 40 proiecte de promovare a eficienței energetice și valorificare a surselor de energie regenerabilă în școli, grădinițe, spitale și alte clădiri de menire socială în trimestrul IV, 2012.

- Elaborarea regulamentelor privind etichetarea energetică a produselor cu impact energetic în trimestrul IV, anul 2013 și desfășurarea campaniei informaționale aferente.
- Asigurarea viabilității și posibilității de dezvoltare a sistemului termoelectric prin restructurarea economică, instituțională și tehnică a acestuia, la finele trimestrului IV a anului 2012:
 - ✓ elaborarea studiului privind necesitățile investiționale pe termen scurt și lung pentru sectorul termoelectric din mun. Chișinău;
 - ✓ elaborarea proiectului de lege cu privire la energia termică;
 - ✓ modificarea Regulamentului cu privire la furnizarea și utilizarea energiei termice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 434 din 9 aprilie 1998.
- Sporirea eficienței energetice în toate domeniile economiei naționale:
 - ✓ elaborarea legislației secundare de punere în aplicare a Legii nr.142-XVII din 2 iulie 2010 cu privire la eficiența energetică;
 - ✓ crearea bazei informaționale în domeniul eficienței energetice și a surselor de energie regenerabilă;
 - ✓ dezvoltarea unui sistem de monitorizare și evaluare a eficienței energetice.
- Elaborarea strategiei de dezvoltare a sectorului construcțiilor.
- Susținerea producerii materialelor de construcție în conformitate cu standardele europene, inclusiv pentru crearea și dotarea tehnică a laboratoarelor de încercări pentru evaluarea conformității produselor de construcții, către trimestrul III al anului 2015.
- Facilitarea implementării inovațiilor și tehnologiilor noi în construcții, prin reformarea sistemului de reglementare tehnică a construcțiilor și implementarea standardelor de performanță în construcții:
 - ✓ elaborarea programului de reformă a sistemului de documente normative în construcții până în trimestrul II al anului 2012;
 - ✓ adoptarea și implementarea Euro-codurilor către trimestrul IV, anul 2014 (în proporție de 100% din Euro-coduri adoptate);
 - ✓ adoptarea standardelor internaționale în domeniul construcțiilor (trimestrul IV, 2014) - aproximativ 50% din standardele relevante adoptate.

Reducerea intensității energetice și a consumului de energie în toate sectoarele economiei naționale de asemenea constituie o sarcină importantă al acestui PNAEE. Măsurile de bază propuse în acest scop sunt planificarea și crearea cadrului legal: aprobarea Programului Național pentru eficiență energetică 2011-2020 în trimestrul I, 2011; elaborarea legislației secundare de punere în aplicare a Legii nr.142-XVII din 2 iulie 2010 cu privire la eficiența energetică în trimestrul IV, 2012.

Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020” aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 187 din 03.04.2012 declară intenția Guvernului Republicii Moldova de a crea către anul 2020 „un complex energetic competitiv și eficient, care va asigura toți consumatorii cu resurse energetice calitative, în mod accesibil și fiabil

Unul din cele șapte obiective se referă la sectorul energetic „Energie: furnizată sigur, utilizată eficient”. Acest obiectiv se referă exclusiv la reducerea dependenței de importurile resurselor energetice și consolidarea securității energetice, asigurate prin dezvoltarea interconexiunilor de transportare a resurselor energetice și integrarea Republicii Moldova în sistemul energetic european. Strategia pune accent pe optimizarea mix-ului energetic și crearea noilor capacități de generare a energiei și valorificarea surselor de energie regenerabile.

Eficiența energetică ocupă un loc esențial în strategie. Aceasta, în continuare, propune diminuarea intensității energetice în sectorul rezidențial, industrial, transport și agricultură și modernizarea sistemului energetic la nivel de producere, transport și distribuție (vezi tabelul 10(2)). Republica

Moldova se angajează să reducă cota gazelor naturale în mix-ul energetic național la 45 P.P. către anul 2020. Un alt obiectiv stabilit în această strategie, diferit de celelalte acte normative cu caracter strategic, este reducerea consumului de energie în clădiri și atingerea ponderii de 10 % clădiri renovate către anul 2020.

Strategia energetică până în anul 2020¹ aprobată prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 958 din 21.08.2007 urmărește scopul creării și asigurării condițiilor necesare pentru o activitate eficientă a companiilor din sectorul energetic, indiferent de forma lor de proprietate, pentru alimentarea fiabilă și calitativă a consumatorilor cu energie, la prețuri rezonabile și cu un impact acceptabil asupra mediului înconjurător și sănătății omului.

Obiectivele strategice ale acesteia în domeniul eficienței energetice sunt:

- ✓ creșterea eficienței energetice la producerea, transportul, distribuția și furnizarea energiei și combustibililor;
- ✓ implementarea tehnologiilor eficiente cu un impact redus asupra mediului;
- ✓ îmbunătățirea climatului investițional și atragerea investițiilor private în reabilitarea și construcția obiectivelor energetice;
- ✓ alinierea la normele și standardele europene de restricționare și eliminare a emisiilor în mediul înconjurător; etc.

Concepția privind renovarea sistemului republican de alimentare cu căldură aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 189 din 20.02.2003 a avut drept scop crearea opțiunilor alternative de alimentare cu căldură, cu antrenarea și încurajarea participării sectorului privat și sensibilizarea consumatorilor finali privind necesitatea achitării serviciilor de alimentare cu căldură. Concepția de asemenea propune reabilitarea termică a clădirilor cu optimizarea soluțiilor spațial-arhitecturale și constructive ale acestora, implementarea sistemelor de încălzire cu potențial redus și utilizarea surselor de căldură cu potențial redus (pompe de căldură). Majoritatea acțiunilor prevăzute nu au avut surse financiare de acoperire și prin urmare, această concepție nu a fost realizată.

Conceptul cu privire la restructurarea corporativă, instituțională și financiară a sistemului centralizat de alimentare cu energie termică din municipiul Chișinău, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 983 din 22.12.2011 prevede planul restructurării sectorului termoelectric din localitatea vizată. Deși conceptul se limitează la o un singur teritoriu administrativ, soluționarea problemei va afecta întregul sector energetic al Republicii Moldova, dat fiind că energia electrică produsă în S.A. „CET-1” și S.A. „CET-2” reprezintă o cotă considerabilă în energia electrică produsă în RM. Astfel, Conceptul se referă la principalele entități responsabile de alimentarea cu energie termică: SA „Termocom”, SA „CET-1” și SA „CET-2”. În 2010, aproximativ 76% din volumul necesar de energie termică al SA „Termocom” a fost achiziționat de la cele două centrale de cogenerare SA „CET-1” (13%) și SA „CET-2” (63%). Restul (24%) a fost produs de către cele 19 centrale termice ale SA „Termocom”. Dat fiind lipsa investițiilor necesare în rețele în ultimii 20 de ani, pierderile au constituit cca. 22,1% în anul 2010.

Obiectivul de bază al Conceptului este ameliorarea fiabilității și accesibilității financiare pe termen lung privind aprovizionarea cu energie termică și electrică. Acesta presupune :

- ✓ perfecționarea cadrului legal al activității sectorului;
- ✓ reforma financiară, inclusiv prin reglementarea datoriilor existente;
- ✓ reforma corporativă și instituțională a întreprinderilor din sector;
- ✓ eficientizarea funcționării întreprinderilor din punct de vedere tehnic și tehnologic.

Conceptul menționează necesitatea reabilitării termice a clădirilor, inclusiv prin înlocuirea ferestrelor, optimizarea soluțiilor spațial-arhitecturale și constructive ale clădirilor; modernizarea sistemelor interne ingineresti de alimentare cu energie termică; instalarea contoarelor de energie termică (repartizoare ale costului) și facturarea în baza consumului real de energie termică.

¹ La moment, Strategia energetică până în anul 2020 este actualizată și va cuprinde perioada 2012-2030.

Realizarea măsurilor privind reabilitarea și modernizarea rețelelor termice presupune reducerea pierderilor de la 22,1% în anul 2010 la 16,7% până în anul 2020.

Strategia de cheltuieli bugetare pe termen mediu și lung (CBTM) (proiect). Republica Moldova nu a avut o strategie sectorială de cheltuieli separată în cadrul CBTM. În anul 2012 a fost elaborat primul proiect.

De notat, că în ultimii 10 ani volumul finanțării pentru complexul combustibil și energie din bugetul public național a constituit 0,9% din PIB în 2005 și doar 0,1% în 2011. Cea mai mare investiție a statului a fost Programului național de gazificare efectuat în perioada 2004-2007. Dată fiind importanța sectorului energetic pentru economia națională, Guvernul și-a propus elaborarea proiectului Strategiei sectoriale de cheltuieli în domeniul energetic pentru anii 2013-2015 cu acoperirea următoarelor sub-programe (tabelul 5):

- ✓ dezvoltarea sectorului electric;
- ✓ dezvoltarea sectorului termoenergetic;
- ✓ dezvoltarea sistemului național de aprovizionare cu gaze naturale;
- ✓ creșterea eficienței energetice și valorificarea surselor regenerabile de energie;
- ✓ consolidarea capacităților de elaborare și implementare a politicilor în sectorul energetic.

Tabel 5. Cheltuieli prognozate pentru sectorul energetic (2013-2015)

Program/sector	Total cheltuieli publice (mii lei)		Prognoza conform CBTM (mii lei)		
	2011 executat	2012 aprobat	2013	2014	2015
Elaborarea politicii și management în sectorul energetic	852,1	1352,3	40408,7	32580,6	60441,8
Dezvoltarea sistemului național de aprovizionare cu gaze naturale	2938,7	6940,8	19000,0	65014,0	-
Dezvoltarea sectorului electric	74,9	10919,3	106702,8	337656,5	551114,8
Dezvoltarea sistemului termoenergetic	-	9000	4743,2	-	-

Pentru fiecare sub-sector, următoarele măsuri au fost considerate prioritare:

- ✓ sporirea eficienței energetice și valorificarea surselor de energie regenerabilă, prin promovarea proiectelor de investiții;
- ✓ dezvoltarea interconexiunilor de transportare a resurselor energetice și integrarea în sistemul energetic european;
- ✓ modernizarea sistemului energetic (producere, transport, distribuție, consum).

În total, proiectul Strategiei de cheltuieli în sectorul energetic pentru anii 2013 – 2015 prevede un buget total de 1635564,8 mii lei, distribuiți pe ani după cum urmează:

- ✓ 2013 – 344 887,6 mii lei;
- ✓ 2014 – 626 396,8 mii lei;
- ✓ 2015 – 664 280,4 mii lei.

Programul Național pentru Eficiență Energetică 2011-2020 aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 833 din 10.11.2011 stabilește obiectivul național de eficientizare a consumului global de energie primară cu 20% către anul 2020 și reducerea emisiilor de GES cu 25% față de anul 1990 (vezi detalii în Capitolul III). O atenție sporită este acordată sectorului transformărilor energetice, obiectivele specifice ale căruia constituie:

- ✓ promovarea producerii energiei electrice în regim de cogenerare, ca fiind una mai eficientă decât producerea energiei electrice și a energiei termice în mod separat. Randamentul global al centralelor

electrice de termoficare noi, cu ciclu combinat nu va fi mai mic de 80 %, iar randamentul electric – 45-50 %;

- ✓ reducerea pierderilor în rețelele electrice de distribuție de la 13% în 2011 la 7-10% în 2020, fapt care impune o reducere anuală a pierderilor de 0,52% - 0,82%;
- ✓ contorizarea consumului de gaze naturale la nivel de 100% către anul 2020;
- ✓ dezvoltarea rețelelor de distribuție a energiei termice conform unui plan elaborat de Guvern;
- ✓ finalizarea, către 2016, a instalării echipamentelor de măsurare a energiei termice pentru 100% de clădiri din Republica Moldova;
- ✓ introducerea mecanismelor de finanțare a instalațiilor de încălzire, răcire și preparare a apei calde menajere în baza energiei regenerabile; etc.

Sectorul energetic este abordat în toate strategiile importante ale țării. Principalele activități pentru energia primară care are impact asupra eficienței energetice constituie:

- ✓ crearea mix-ului energetic optimal;
- ✓ creșterea ponderii energiei regenerabile în balanța energetică;
- ✓ diminuarea intensității energetice și reducerea pierderilor în sistemul de transport a energiei electrice și termice;
- ✓ restructurarea și modernizarea centralelor electrice cu termoficare;
- ✓ reducerea pierderilor de energie în rețelele de transport și distribuție;
- ✓ optimizarea capacităților existente de producere a energiei termice;
- ✓ promovarea cogenerării de eficiență înaltă, etc.

Există un număr crescând de factori care pot influența implementarea cu succes a obiectivelor trasate în strategiile enumerate mai sus, precum și riscuri care ar putea compromite realizarea obiectivelor, cum ar fi:

- ✓ criza economico-financiară;
- ✓ evoluția PIB;
- ✓ reticența sistemului bancar de a credita proiecte energetice;
- ✓ personal insuficient la nivel instituțional;
- ✓ management necorespunzător cerințelor pieții;
- ✓ puterea scăzută de cumpărare a consumatorilor;
- ✓ lipsa mecanismelor de sprijin sau existența unor mecanisme nelucrative; etc.

2.2. Măsuri pentru economisirea de energie primară

2.2.1. Măsurile de economisire a energiei la etapa de generare energiei

Energia electrică se produce în centralele electrice cu termoficare, centralele hidroelectrice și alte instalații. Atât producerea energiei electrice, cât și a celei termice a demonstrat schimbări considerabile pe parcursul ultimilor ani.

În același timp, consumul specific de combustibil pentru generarea energiei la centralele electrice cu termoficare și centralele termice au demonstrat o descreștere. Această se datorează creșterii ponderii energiei termice produse în centrale, care a influențat pozitiv eficiența producerii de energie per ansamblu (Tabelul 6). Însă, randamentul global al CET-1 (79,03%) și CET-2 (73,21%) calculat pentru anul 2011 rămâne a fi sub nivelul de 80% - randament global al centralelor electrice cu termoficare noi.

Tabel 6. Consumul specific de combustibil per unitate de energie produsă (tep/tep) și ponderea energiei electrice în totalul energiei generate (%)

Întreprindere	2008		2009		2010		2011	
	C.S.	Pondere	C.S.	Pondere	C.S.	Pondere	C.S.	Pondere
CET-1	1,4789	24,51%	1,5055	26,96%	1,2973	22,32%	1,2653	20,17%
CET-2	1,3838	32,32%	1,3584	32,80%	1,3788	32,41%	1,3659	32,61%
CET-Nord	1,2250	19,19%	1,1976	18,22%	1,1959	17,70%	1,1825	18,78%
CT „	1,0771	0,00%	1,0734	0,00%	1,0725	0,00%	1,0659	0,00%

Termocom”								
Mediu ponderat	1,3382	25,13%	1,3194	25,57%	1,3041	24,80%	1,2930	25,14%

Cererea fluctuantă de energie termică a impus CET de a genera energie termică altfel decât în regim de cogenerare, fapt care a influențat descreșterea producerii energiei electrice, astfel având un impact negativ asupra securității alimentării cu energie a țării.

Reieșind din situația creată, cât și din planurile Republicii Moldova în sectorul transformărilor energetice, prezentul PNAEE propune următoarele măsuri specifice de îmbunătățire a eficienței energetice la etapa de generare și furnizare:

- ✓ crearea cadrului legal și normativ, inclusiv:
 - elaborarea proiectului de lege cu privire la energia termică (2012);
 - transpunerea directivei privind cogenerarea;
 - elaborarea cadrului secundar privind cogenerarea;
 - actualizarea Hotărârii Guvernului nr. 189 din 20 februarie 2003 cu privire la sistemul republican de alimentare cu energie termică. Elaborarea și aprobarea planului de modernizare a centralelor termice în centrale electrice cu cogenerare;
 - introducerea schemelor de sprijin pentru producerea energiei în mod de cogenerare;
 - Implementarea „Planul restructurării sectorului termoenergetic din municipiul Chișinău. aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 983 din 22.12.2011 cu privire la „*Conceptul cu privire la restructurarea corporativă, instituțională și financiară a sistemului centralizat de alimentare cu energie termică din municipiul Chișinău*”.
- ✓ studierea potențialului și a capacităților necesare de generare a energie termice pentru Republica Moldova;
- ✓ elaborarea unui studiu de fezabilitate privind introducerea trigenerării în cadrul întreprinderilor industriale (proiecte pilot susținute de finanțatori internaționali);
- ✓ instalarea echipamentelor de evidență și instalarea punctelor termice individuale la punctele de distribuție;
- ✓ elaborarea planurilor locale (raionale) proprii de eficiență energetică sau introducerea măsurilor de eficiență energetică în planurile investiționale existente. Planurile vor reflecta reducerea treptată a pierderilor în rețele. Cât privește sectorul termic, planurile pot include măsuri cum ar fi: reabilitarea și modernizarea rețelelor termice prin instalarea conductelor preizolate, trecerea treptată la rețelele cu două conducte; înlocuirea punctelor termice centrale cu punctele termice individuale echipate cu sisteme automatizate de reglare; elaborarea proiectului tehnic de optimizare a schemei și configurației rețelelor magistrale de transport și distribuție a energiei termice; implementarea sistemului informațional computerizat, etc.;
- ✓ perfectarea rapoartelor anuale completate în baza formularelor elaborate de AEE;
- ✓ introducerea, după caz, a managementului energetic;
- ✓ examinarea posibilității introducerii acordurilor voluntare.

2.3.1. Planuri proprii ale operatorilor de energie

Operatorii de energie deseori dispun de planuri proprii investiționale de dezvoltare. Operatorilor de energie li se va propune indicarea măsurilor de îmbunătățire a eficienței energetice în planurile investiționale sau, după caz, elaborarea unor planuri proprii de îmbunătățire a eficienței energetice pe termen scurt, mediu și lung cu indicarea măsurilor, termenelor de realizare și a surselor disponibile în acest sens.

La finele fiecărui an, operatorii vor prezenta un raport completat, în baza unui chestionar elaborat de către AEE, privind măsurile întreprinse, provocările înfruntate și soluțiile propuse. Această măsură este importantă pentru monitorizarea consumului energetic și va servi bază pentru ulterioarele planificări.

Dat fiind introducerea managementului și a auditului energetic, operatorilor li se va recomanda angajarea de manageri energetici și/sau după caz, contractarea serviciilor auditorilor energetici.

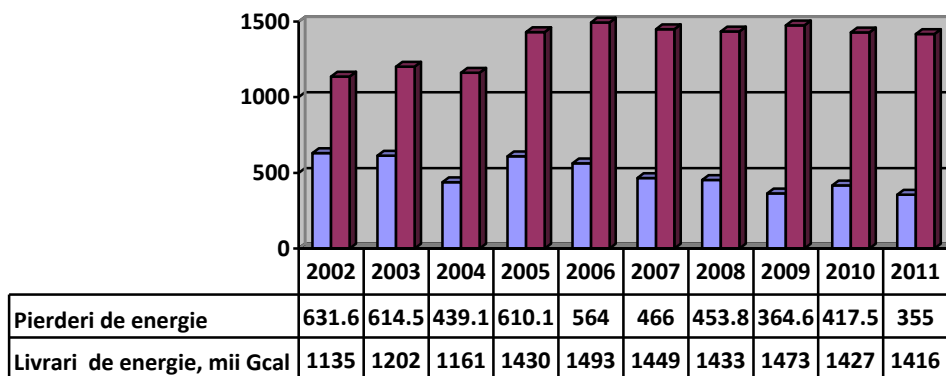
2.3.2. Promovarea cogenerării de eficiență înaltă

Promovarea cogenerării de eficiență înaltă constituie o măsură prioritară în agenda politică a statului. Cogenerarea reprezintă un capitol distinct în proiectul legii privind energia termică, cât și o propunere de modificare a legii privind energia electrică. Adoptarea noii legi și modificarea a celei existente se propune către finele anului 2012. Acestea vor transpune Directiva 2004/8/CE privind promovarea cogenerării pe baza cererii de energie utilă pe piața internă a energiei. O prevedere importantă este introducerea schemei de sprijin pentru energia produsă în regim de cogenerare.

2.3.3. Restructurarea și modernizarea sistemelor de alimentare centralizată cu căldură

În anul 2003, Guvernul Republicii Moldova a adoptat Hotărârea Guvernului nr. 189 din 20 februarie 2003 cu privire la sistemul republican de alimentare cu energie termică. Hotărârea Guvernului prezintă conceptul privind dezvoltarea sistemului republican de alimentare cu căldură prin instalarea a mai multor mini – CET pe întreg teritoriul al Republicii Moldova. Ulterior au fost elaborate 36 planuri de către autoritățile publice locale privind alimentarea cu căldură a localităților urbane. Către anul 2011, doar câteva mini-CET au fost construite, fiind finanțate de donatori. Teritoriul Republicii Moldova, cândva fiind alimentat de aproximativ 36 sisteme centralizate, la moment are doar 12 sisteme parțial reabilite și două sisteme (Chișinău și Bălți) cu o acoperire de până la 80 % din populația acestor orașe. Totodată, pierderile de energie termică în rețele constituie 21% în anul 2009 (vezi figura 1).

Figura 1. Pierderi de energie termică în rețele

În scopul prezentului PNAEE se propune actualizarea acestui concept reieșind din politicile statului în domeniul cogenerării, cât și a valorificării surselor de energie regenerabilă.

2.3.4 Măsurile de economisire a energiei electrice în distribuție și transport

Pierderile în rețeaua de distribuție a energiei electrice s-a redus dramatic cu aproximativ 322% sau 3,2 ori pentru RED Nord-Vest; 287% sau 2,9 ori pentru RED-Nord și 213,7% sau 2,1 ori pentru RED Union Fenosa în perioada 2001-2011. Astfel, în anul 2011, pierderile în rețeaua de distribuție au constituit: 9,89% pentru RED Nord; 12,39% pentru RED Nord-vest; 13,1% pentru RED Union Fenosa, față de 12,5% - pierderi admise la calcularea tarifului (în % față de energia electrică intrată în rețelele de distribuție).

Pierderile de putere și energie în sectorul transportului de energie electrică constituie cca. 4,2% față de 3% normate aprobate către ANRE.

Măsurile de economisire a energiei în distribuție și transport includ următoarele acțiuni:

- ✓ Moldelectrica va elabora un program de dezvoltare a sistemului de transport a energiei electrice conform PNEE, Hotărârea Guvernului nr. 833, Capitolul IV, alin. e);
- ✓ operatorii (RED Nord, RED Nord-Vest și RED Union Fenosa) vor elabora programe proprii de eficiență energetică pentru reducerea pierderilor în rețelele electrice de distribuție conform obiectivului stabilit în PNEE de 0,52-0,82% anual;
- ✓ programele aprobate de către operatori și/sau raporturile întocmite în baza modelului elaborat și distribuit în prealabil de către AEE, vor fi puse la dispoziția AEE;

- ✓ programele vor conține măsurile ce urmează a fi întreprinse, inclusiv costul estimativ și sursa de acoperire, termenul de executare și economii de energie prognozate;
- ✓ anual, furnizorii de energie, inclusiv cei cu amănuntul, și/sau operatorii rețelelor de distribuție vor prezenta date statistice referitor la consumatorii finali care utilizează formularul elaborat de Agenția pentru Eficiență Energetică.

2.3.5 Alte măsuri privind economiile de energie primară

În Republica Moldova, ponderea majoră în sectorul transporturilor revine sub-sectoarelor de transport auto și, respectiv, feroviar, primul dominând la capitolul de transport de pasageri, iar cel de-al doilea la transportul de mărfuri, cota-parte a transportului fluvial și a celui aerian fiind ne semnificative în ambele cazuri.

Totodată, Republica Moldova importă 99% din combustibili lichizi consumați. De asemenea, consumul de combustibili demonstrează trenduri ascendente. Astfel, pe parcursul anului 2011, volumul produselor petroliere importate a constituit 625 mii tep, cu 9,2 % mai mult față de anul 2010; volumul benzinei importate în această perioadă a înregistrat o creștere cu 3,8% anul 2010, constituind 193,0 mii tep; volumul total de motorină importat a constituit 353,6 mii tone față de 309,1 mii tone importate în anul 2010, înregistrând o creștere de 14,4 %; volumul gazului lichefiat importat în anul 2011 a înregistrat o creștere de 16,9 % față de anul precedent și a constituit 78,1 mii tep comparativ cu 66,8 mii tep în 2010.

Producerea de motorină a constituit 3,636 mii tone din petrolul extras pe teritoriul Moldovei, cu 4,3 % mai mică față de volumul de motorină produs în anul 2010. Cota producției interne pe piață rămâne a fi ne semnificativă - circa 1,0 %.

Republica Moldova și-a propus drept scop substituie a 10% din totalul combustibililor lichizi consumați cu biocombustibili. Cât privește infrastructura transportului terestru, a fost adoptată Hotărârea Guvernului nr. 85 din 01.02.2008 „cu privire la aprobarea Strategiei infrastructurii transportului terestru pe anii 2008-2017, care stabilește scopuri și obiective clare de dezvoltare pentru perioada anilor 2008-2017 și propune măsuri de reabilitare și modernizare a infrastructurii rutiere.

Astfel, principalul obiectiv este crearea unui sistem eficient care ar satisface necesitatea cetățenilor în mobilitate și ar facilita comerțul pe piețele autohtone și internaționale. Obiectivele pe termen scurt presupun reabilitarea infrastructurii existente a transportului rutier și feroviar și aranjamente instituționale care oferă un cadru stabil pentru reabilitarea și întreținerea continuă a infrastructurii.

Strategia propune următoarele acțiuni și costuri pe termen scurt:

- ✓ elaborarea și realizarea Planului de reabilitare a drumurilor – investiție totală 2836 mil. dolari SUA pentru 10 ani (reabilitarea rețelei drumurilor naționale - 1129 mil. dolari SUA; reabilitarea rețelei drumurilor locale - 947 mil. dolari SUA; întreținerea periodică și de rutină a întregii rețele rutiere - 760 mil. dolari SUA;
- ✓ elaborarea și realizarea Planului de reabilitare a căilor ferate pentru o perioadă de 3 ani cu acoperirea a 350 km de cale ferată, evaluate la 785 mil. lei, finanțate de la bugetul de stat;
- ✓ crearea Fondului Rutier căruia i-au fost alocate mijloace în sumă de 1024 815,0 mii lei pentru anul 2012. Fondul reprezintă un cadru stabil de finanțare a întreținerii infrastructurii transporturilor;
- ✓ elaborarea și realizarea Planului de restructurare a căilor ferate. Moldova nu dispune de căi ferate electrificate și operează locomotive Diesel, ceea ce necesită procurări de motorină în cantități considerabile.

Cadrul legal propus pentru finanțarea întreținerii drumurilor va permite recuperarea a cel puțin o parte a taxelor la carburanți achitate, contribuind astfel la finanțarea întreținerii infrastructurii transportului terestru.

III. Economii de energie primară în sectoarele de consum final

3.1 Trecerea în revista a țintelor și realizările privind economiile de energie primară

Prezentul PNAEE prevede reducerea consumului de energie primară în sectoarele economiei naționale, cu aproximativ 1,8 p.p. anual în perioada anilor 2012-2014, fața de anul de referință 2009.

Economiile de energie calculate în urma implementării măsurilor sunt prezentate după cum urmează:

Tabel 7. Obiective de economisire a energiei în urma implementării măsurilor per sector, stabilite prin metoda BU

	Sectoare	2012 – 2014		2012 – 2016	
		Economii de energie, ktep	%	Economii de energie, ktep	%
1	Energie	34.12	62.83	73.77	30.78
2	Industrie	15.90	29.28	26.50	11.05
3	Transport	0	0	0	0
4	Public (servicii)	4.12	7.58	13.01	5.42
5	Casnic	0.17	0.31	126.40	52.74
	TOTAL	54.30	100	239.68	100

De notat că economiile reflectate în tabelul nr. 7, calculate cu aplicarea metodei BU, asigură o acoperire de aproximativ 12% a obiectivelor determinate în tabelul nr. 2, calculate cu aplicarea metodei TD. Această discrepanță se datorează faptului că calculele din tabelul nr. 7 iau în cont doar investițiile directe planificate cu surse financiare de acoperire determinate în prealabil. Dat fiind că prezentul PNAEE este axat mai mult pe crearea cadrului normativ și instituțional care ar sprijini și stimula economii, restul economiilor vor fi realizate datorită sectorului privat sau, conform unui scenariu pesimist, în următoarele perioade.

3.2 Lista strategiilor cu impact asupra cererii de energie finală

Există mai multe strategii și politici naționale care au stabilit obiective ce țin de eficientizarea consumului de energie, reflectate în tabelul 8.

Tabel 8. Obiective conform strategiilor existente

nr.	Strategia/politica	2015	2020
1	PNEE 2011-2020		
	Eficientizarea consumului global de energie primară (anul de referință 2009)		20
	Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, comparativ cu anul de bază 1990		25
2	Strategia Națională de Dezvoltare 2020		
	Reducerea intensității energetice, %		10
	Reducerea pierderilor de energie electrică în rețelele de transport și distribuție, %	13	11
	Reducerea pierderilor de gaze naturale în rețelele de transport și distribuție, %	20	39
	Reducerea pierderilor de energie termică în rețelele de transport și distribuție, %	2	5
	Reducerea emisiilor GES (față de 1990), %		25
	Reducerea consumului de energie în clădiri, %		10
	Pondere clădirilor publice renovate, %		10
3	Strategia energetică până în anul 2020		
	Scăderea intensității energetice		10
	Reducerea pierderilor de energie electrică în rețelele de transport și distribuție, %	13	11
	Reducerea pierderilor de gaze naturale în rețelele de transport și distribuție, %	20	39
	Reducerea pierderilor de energie termică în rețelele de transport și distribuție, %	5	2
	Reducerea emisiilor GES (față de 1990), %		25
	Reducerea consumului de energie în clădiri, %		20
	Pondere clădirilor publice renovate, %		10

Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020” aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 187 din 03.04.2012 stabilește obiective cantitative pe termen mediu și lung. Astfel, se propune reducerea intensității energetice cu 10% către anul 2020. În sectorul energiei electrice (transport și distribuție) pierderile se propun a fi reduse la 13% către 2015 și la nivelul 11% către anul 2020.

Consumul energiei în clădiri urmează a fi redus cu 10% către anul 2020, totodată 10% din clădiri vor fi renovate în termen lung.

Strategia energetică până în anul 2020 aprobată prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 958 din 21.08.2007 stabilește atât căile de dezvoltare ale sectorului energetic, cât și obiective cantitative privind eficiența energetică. Astfel, intensitatea energetică se propune a fi redusă cu 10% către anul 2020; pierderile de energie termică în rețelele de transport și distribuție urmează a fi reduse până la 5% în anul 2015 și 2% în anul 2020. Spre deosebire de strategia precedentă, Strategia energetică până în anul 2020 prevede reducerea consumului de energie în clădiri cu 20% către anul 2020.

Similar celor două strategii menționate, **Programul Național pentru Eficiență Energetică 2011-2020** aprobat prin Hotărârea Guvernului, nr. 833 din 10.11.2011, prevede reducerea emisiilor de GES cu 25% față de anul 1990. PNEE de asemenea stabilește obiectivul național de eficientizare a consumului global de energie primară cu 20% către anul 2020.

PNEE prevede măsuri în toate sectoarele economiei naționale, care în fond reflectă cerințele Directivelor Europene în domeniul eficienței energetice și a surselor de energie regenerabilă, inclusiv:

- crearea pieței serviciilor energetice;
- crearea mecanismelor/instrumentelor de sprijin;
- etichetarea produselor cu impact energetic;
- proiectarea ecologică;
- stabilirea cerințelor minime de performanță energetică pentru clădiri;
- promovarea cogenerării, etc.

În continuare, *Strategia de cheltuieli bugetare pe termen mediu și lung (CBTM) (proiect)* în premieră prevede cheltuieli în domeniul energetic pentru perioada anilor 2013-2015 pentru sectorul electroenergetic, termoeenergetic, de aprovizionare cu gaze naturale, eficiență energetică și valorificarea surselor regenerabile de energie, crearea și consolidarea capacităților în sectorul energetic.

Astfel, proiectul Strategiei de cheltuieli în sectorul energetic pentru anii 2013 – 2015 propune finanțarea acțiunilor în domeniul eficienței energetice și valorificării surselor de energie regenerabilă după cum este prevăzut în tabelul 9.

Tabel 9. Cheltuieli prognozate pentru EE și SER (2013-2015)

Program/sector	Total cheltuieli publice (mii lei)		Prognoza CBTM (mii lei)		
	2011 executat	2012 aprobat	2013	2014	2015
<i>Eficiență energetică și surse regenerabile de energie, inclusiv:</i>	-	190634,9	174032,9	191145,7	52723,8
Fondul pentru Eficiență Energetică	-	179534,9	159360,3	175751,1	45278,1
Creșterea capacităților în domeniul eficienței energetice și surselor regenerabile de energie		9000	12439,4	12166,5	4221,2

Proiectul strategiei susține crearea capacităților instituționale necesare pentru a asigura buna funcționare a sectorului, cu alocarea surselor financiare corespunzătoare. Aceste capacități includ:

- ✓ crearea și consolidarea capacității instituționale a AEE cu un efectiv de personal de 11 unități cu următorul buget: 2012 – 1352,4 mii lei ; 2013 – 1535, 5 mii lei; 2014 – 1555,4 mii lei;
- ✓ crearea instrumentelor financiare - FEE pentru finanțarea proiectelor de eficiență energetică și valorificare a surselor de energie regenerabilă cu un buget prevăzut în tabelul 9;
- ✓ manageri energetici în cadrul autorităților publice locale;
- ✓ auditori, evaluatori și inspecți energetici, etc.

3.3. Măsuri privind creșterea eficienței energetice în sectoarele de consum final și economii de energie primară

În continuare sunt prezentate măsurile privind creșterea eficienței energetice în sectoarele de consum final: sectorul transformărilor energetice, construcțiilor, public, transportului, etc.

Evaluarea economiilor pentru fiecare măsură aparte a fost efectuată ținând cont de „Recomandările privind metodele de măsurare și verificare din cadrul Directivei 2006/32/EC privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice”.

Metoda de calcul a economiilor de energie pentru fiecare măsură aparte, cât și devierile de la metodele recomandate în scopul Directivei 2006/32/EC, sînt descrise în tabele ce urmează.

3.3.1. Măsuri privind creșterea eficienței energetice în sectorul transformărilor energetice

Titlul măsurii de eficiență energetică		Programe proprii de eficiență energetică în transportul și distribuția energiei electrice
Indexul măsurii de eficiență energetică		E1, E 1.1, E1.2
Descrierea	Categoria	Programe
	Perioada de timp	Începutul: martie 2013 Sfârșit: decembrie 2014
	Scopul, scurtă descriere	Operatorii (RED Nord, RED Nord-Vest, și RED Union Fenosa) vor elabora programe proprii de eficiență energetică în scopul reducerii pierderilor în rețelele electrice de distribuție. Întreprinderea de Stat „Moldelectrica” va elabora un program de dezvoltare a sistemului de transport a energiei electrice conform PNEE, Hotărârea Guvernului nr. 833, Capitolul VI, alin. e).
	Scopul utilizatorului final	Reducerea pierderilor de energie în rețelele de transport și distribuție a energiei electrice. Planificarea investițiilor pe termen mediu și lung de către operatorii vizati, luând în cont exigențele legislației în vigoare, cât și optimizarea serviciului de transport și de distribuție a energiei electrice prin reducerea pierderilor de energie.
	Grupul țintă	Operatorii de distribuție și transport a energiei electrice.
	Aplicare regională	Programele proprii de eficiență energetică ale operatorilor din sectorul electroenergetic vor avea un impact benefic asupra întregului lanț „producere – consum” atât la nivel local, cât și la nivel național.
Informații pentru implementare	Listati și descrieți acțiunea de economisire a energiei pe care se bazează măsura	Acțiunile propuse includ: 1. Operatorii (RED Nord, RED Nord-Vest și RED Union Fenosa) vor elabora programe proprii de eficiență energetică pentru reducerea pierderilor în rețelele electrice de distribuție (deseori aceste măsuri pot fi identificate în programele investiționale ale operatorilor). 2. Întreprinderea de Stat „Moldelectrica” va elabora un program de dezvoltare a sistemului de transport a energiei electrice. 3. Programele proprii de eficiență energetică aprobate de către operatori vor fi transmise către AEE. 4. Programele vor conține măsuri de eficiență energetică care urmează a fi întreprinse, costul estimativ și sursa de acoperire, termenul de executare și economii prognozate de energie pe întreaga perioadă a programului. 5. Operatorii vor completa și prezenta către AEE, o dată la 3 ani, formularele standard cu date referitoare la consumul de energie. Formularul standard va fi elaborat de către AEE în conformitate cu art. 23 (1) al Legii nr. 142 privind eficiența energetică și distribuită în prealabil operatorilor.
	Buget și sursele financiare	1. Surse proprii ale operatorilor. 2. Alocări de mijloace financiare pe programe de cheltuieli în cadrul domeniului sectorului energetic 2013 – 2015, sub-programul „Dezvoltarea sectorului electroenergetic”: ✓ 2012 - 12513,3 mii lei; ✓ 2013 - 60094,0 mii lei; ✓ 2014 - 117684,0 mii lei.
	Organul de	Operatorii de distribuție și transport a energiei electrice.

	implementare	
	Autoritate care monitorizează	AEE
Economii de energie	Metoda de monitorizare / măsurare a economiilor rezultate	Metoda de calcul a economiilor: Conform PNEE 2011-2020, obiectivul procentual al economiilor în rețelele de distribuție variază între 0,52-0,82 p.p anuale. Calculul economiilor s-a efectuat bazându-se pe scenariul pesimist – 0,5 p.p. anual. Economiiile au fost calculate față de anul 2009. Metoda de monitorizare – BU. Metodă bazată pe formularele standard completate și transmise o dată la trei ani către AEE.
	Economiile realizate în 2014	Economia de energie prognozată constituie 5,81 ktep. Reducerea pierderilor de energie cu: ✓ cca 1,5 p.p. în 2014 față de 12,5% în 2011 la distribuția energiei electrice în rețea; ✓ cca 0,5 p.p. în 2014 față de 4,2% în anul 2011 la transportul energiei electrice.
	Economiile de energie preconizate către anul 2016	Economia de energie prognozată constituie 9,58 ktep. Reducerea pierderilor de energie cu: ✓ cca 2,5 p.p. în anul 2016 față de 12,5% în 2011 la distribuția energiei electrice în rețea; ✓ cca 0,8 p.p. în 2016 față de 4,2% în anul 2011 la transportul energiei electrice.
	Impactul preconizat privind economiile de energie până în 2020	Economia de energie prognozată constituie 16,56 ktep. Reducerea pierderilor de energie cu: ✓ cca 4.5 p.p. în 2020 față de 12,5% în 2011 la distribuția energiei electrice în rețea; ✓ cca 1,2 p.p. față de 4,2% în anul 2011 la transportul energiei electrice.
	Ipoteze și riscuri	Calculul economiilor se bazează pe scenariul pesimist. Economiiile au fost calculate față de anul de referință 2009, deși ele pot fi mai mari în cazul în care consumul va crește. Cel mai mare risc îl prezintă lipsa surselor financiare pentru investițiile corespunzătoare.
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergii	Pentru a evita multitudinea de programe și planuri, activitățile de eficiență energetică pot fi prevăzute ca un capitol aparte în programele investiționale existente ale operatorilor cu prezentarea formularelor standard la fiecare 3 ani către AEE. Această acțiune va complementa măsurile de eficiență energetică întreprinse la nivelul producerii, cât și va încuraja implementarea măsurilor de eficiență energetică la nivelul consumatorilor finali.

Titlul măsurii de eficiență energetică	Evidența consumului de gaze naturale la consumatorii finali
Indexul măsurii de eficiență energetică	SG1
Descrierea	Categoria ²
	Informare obligatorie

² Anexa 1 template Ispra

	Perioada de timp	Începutul: ianuarie 2013 Sfârșit: decembrie 2014
	Scopul, scurtă descriere	Evidența consumului de gaze naturale la consumatorii finali cu implementarea tehnologiilor moderne.
	Scopul final	Informarea, măsurarea și facturarea în baza consumului real. Conștientizarea consumatorului privind consumul de gaze naturale.
	Grupul țintă	Consumatorii finali de gaze naturale.
	Aplicare regională	Da, în special pentru consumatorii care locuiesc în blocurile multietajate.
Informații pentru implementare	Listări și descrieri acțiunea de economisire a energiei pe care se bazează măsura	Elaborarea și implementarea unui plan privind instalarea echipamentelor de evidență a consumului de gaze naturale la toate categoriile de consumatori finali, cu implementarea tehnologiilor moderne.
	Buget și sursele financiare	Bugetele proprii ale furnizorilor.
	Organul de implementare	ME, furnizorii.
	Autoritate care monitorizează	ME, AEE.
Economii de energie	Metoda de monitorizare / măsurare a economiilor rezultate	Metoda de calcul a economiilor –TD: Conform situației din iunie 2012, aproximativ 13-15% din totalul de consumatori casnici nu dispun de contoare individuale, sectorul non-casnic fiind 100% contorizat. Se propune contorizarea a 100% către anul 2016, fapt ce impune un plan de contorizare a tuturor consumatorilor (Legea nr. 123, art. 51 (1)). Conform balanței energetice consumul de gaze naturale în anul 2010 constituie 1033 ktep, din care populația consumă - 294 ktep. Aproximativ 15% din totalul gazelor naturale consumate de către populație nu este contorizat, ceea ce constituie 44.48 ktep. Această cifră a servit drept bază pentru estimarea economiilor. Metoda de monitorizare – BU: Colectarea informației despre consum în baza rapoartelor anuale ale furnizorilor de gaze naturale.
	Economiile realizate în 2014	Estimativ - 0,74 ktep pentru perioada 2012-2014.
	Economiile de energie preconizate către anul 2016	Estimativ - 1,24 ktep pentru perioada 2012-2016.
	Impactul preconizat privind economiile de energie până în 2020	Estimativ - 2,47 ktep pentru perioada 2012-2020.
	Ipoteze și riscuri	Instalarea echipamentelor de evidență a consumului depinde în mod direct de bugetele disponibile pentru aceste măsuri, cât și de includerea acestui cost în tariful aprobat pentru furnizori.
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergii	Instalarea contoarelor are sinergie cu certificarea clădirilor, mai ales în cazul în care gazele naturale prezintă sursă primară de încălzire.

		Introducerea certificării clădirilor și verificării sistemelor de încălzire se propune în aceeași perioadă.
--	--	---

Titlul măsurii de eficiență energetică		Crearea cadrului normativ și a sistemului de monitorizare pentru sectorul termoelectric
Indexul măsurii de eficiență energetică		ET 1, ET1.2.-ET-3
Descrierea	Categoria ³	Reglementare
	Perioada de timp	Începutul: ianuarie 2012 Sfârșit: decembrie 2014
	Scopul, scurtă descriere	Prin implementarea acestei măsuri este urmărit scopul de reducere a consumului de energie la sursa de generare, cât și la consumatorii finali. Măsura presupune crearea cadrului de reglementare a sectorului termoelectric, promovarea cogenerării de înaltă eficiență în funcție de cererea utilă de energie termică. Măsura înglobează mai multe acțiuni, cum ar fi: elaborarea legii, transpunerea directivei privind cogenerarea, elaborarea de studii, metodologii, a bazei de date pentru monitorizarea consumului de energie termică și planificare acestuia, etc.
	Scopul final	Crearea unor reguli clare pentru piața energiei termice. Promovarea producerii energiei termice în regim de cogenerare.
	Grupul țintă	Producătorii, transportatorii, distribuitorii și consumatorilor de energie termică.
	Aplicare regională	Aplicare națională.
Informații pentru implementare	Listati și descrieti acțiunea de economisire a energiei pe care se bazează măsura	Cadrul legal va crea condiții benefice pentru dezvoltarea sectorului termic. Se propun următoarele activități: <ul style="list-style-type: none"> ✓ crearea unei baze de date și a unui atlas cu reflectarea potențialului de generare a energiei termice, inclusiv din surse de energie regenerabilă, cât și a capacităților de a fi instalate în teritorii ✓ elaborarea legii cu privire la energia termică, cu transpunerea parțială a directivei privind cogenerarea. Transpunerea directivei în cauză de asemenea presupune modificări la Legea nr. 124 cu privire la energia electrică din 23.12.2009; ✓ elaborarea cadrului normativ secundar privind cogenerarea; ✓ actualizarea Hotărârii Guvernului nr. 189 din 20 februarie 2003 cu privire la sistemul republican de alimentare cu energie termică; ✓ elaborarea și aprobarea planurilor privind producerea energiei termice în regim de cogenerare. În anul 2003 au fost elaborate aproximativ 36 de planuri, care se propun a fi actualizate; ✓ elaborarea unui studiu privind necesitatea divizării costurilor la energia termică în interiorul clădirii; ✓ realizarea unui studiu privind potențialul și capacitățile de

³ Anexa 1 formularul Ispra

		<p>generare a energiei termice în Republica Moldova pentru elaborarea atlasului potențialului termic;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ elaborarea unei baze de date pentru monitorizarea consumurilor de energie termică și evaluarea investițiilor necesare în domeniul termoenergetic; ✓ introducerea schemelor de sprijin pentru energia produsă în regim de cogenerare.
	Buget și sursele financiare	<p>Se prevede o sumă totală de 17608,7 mii lei pentru elaborarea studiilor din suport direct bugetului, repartizat pe ani după cum urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ 2013 – 5442,2 mii lei; ✓ 2014 – 12166,5 mii lei. <p>Cadru legal - se acordă asistență tehnică de USAID/SYNENERGY în valoare totală de 80 mii dolari SUA pentru:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ elaborarea proiectului legii privind energia termică; ✓ transpunerea directivei privind cogenerarea.
	Organul de implementare	ME, AEE
	Autoritate care monitorizează	ME, AEE
Economii de energie	Metoda de monitorizare / măsurare a economiilor rezultate	<p>Metoda de calcul a economiilor de energie. Nu s-a efectuat un calcul al economiilor influențate de introducerea unei reglementări noi dat fiind că reglementarea creează doar condiții pentru dezvoltarea sectorului.</p> <p>Însă, calcule economiilor pentru sectorul termoenergetic au fost reflectate în descrierea altor măsuri ale prezentului PNAEE, după cum urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ pentru operatorii sectorului termoenergetic - planurile proprii de eficiență energetică; ✓ pentru consumatorii finali - performanța energetică a clădirilor, care presupune certificarea clădirilor noi și a celor supuse renovărilor majore. <p>Metoda de monitorizare – BU: Crearea bazei de date pentru evaluarea consumurilor de energie termică și a potențialului de producere a energiei termice din surse de energie regenerabilă și în regim de cogenerare, etc.</p>
	Economiile realizate în 2014	n/a
	Economiile de energie preconizate către anul 2016	n/a
	Impactul preconizat privind economiile de energie până în 2020	n/a
	Ipoteze și riscuri	Cadrul legal în sine nu propune economii de energie măsurabile, însă creează condiții pentru promovarea cogenerării, care din start presupune cel puțin 10% economii

		față de energia termică produsă în centralele termice.
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergii	<p>Un element important pentru executarea noilor acte normative va constitui reorganizarea corporativă/instituțională în sectorul termoeenergetic și reglementarea datoriilor. Acestea sunt de asemenea niște condiții premergătoare necesare pentru asigurarea bunei funcționări a operatorilor din sector, cât și garantarea serviciilor calitative consumătorilor finali.</p> <p>Executarea noii legi nu ar fi posibilă fără:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ modificarea Regulamentului cu privire la furnizarea și utilizarea energiei termice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 434 din 9 aprilie 1998 (trimestrul II, 2013); ✓ modificarea Hotărârii Guvernului nr. 267 din 12 martie 2003 „Cu privire la optimizarea procedurii de instalare a cazanelor cu gaze în apartamente, case de locuit individuale și la obiectele de menire socială” (trimestrul II, 2013); ✓ abrogarea Hotărârii Guvernului nr. 1224 din 21 decembrie 1998 privind aprobarea Regulilor provizorii de exploatare a locuințelor, întreținere a blocurilor locative și teritoriilor aferente în Republica Moldova (trimestrul II, 2013); ✓ elaborarea proiectului de Hotărâre a Guvernului privind aprobarea Regulamentului cu privire la modul de prestare și achitare a serviciilor locative, comunale și non-comunale pentru fondul locativ, contorizarea apartamentelor și condițiile deconectării acestora de la/reconectării la sistemele de încălzire și alimentare cu apă (trimestrul II, 2013). <p>De asemenea, sunt necesare elaborarea și aprobarea următoarelor acte legislative:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Legea cu privire la locuințe; ✓ Legea cu privire la performanța energetică a clădirilor, etc. <p>În scopul promovării cogenerării, se recomandă exploatarea opțiunii de atragere a investițiilor private și crearea Parteneriatelor Publice Private.</p> <p>Este important de a aproba o metodologie de distribuire a costurilor pentru executarea Legii privind Condominiului.</p>

Titlul măsurii de eficiență energetică		Programe proprii de eficiență energetică în sectorul termoeenergetic
Indexul măsurii de eficiență energetică		ET 1, ET1.2.-ET-3
Descrierea	Categoria ⁴	Programe și informare obligatorie
	Perioada de timp	Începutul: ianuarie 2012 Sfârșit: decembrie 2014
	Scopul, scurtă descriere	Scopul acestei măsuri îl constituie optimizarea producerii de energie termică. Acțiunile ⁵ incluse în această măsură se vor referi la eficientizarea energetică a sistemului centralizat de alimentare cu energie termică din mun. Chișinău care deține o cotă de 84,6% din totalul energiei termice livrate

⁴ Anexa 1 formularul Ispra

⁵ Strategia cu privire la eficiența energetică a SA „Termocom” pe a.a. 2012-2020

		<p>consumatorilor din țară. Acestea însă, sunt recomandate pentru restul furnizorilor, care cumulativ dețin 15,4%.</p> <p>Scopul programelor constă în mobilizarea eforturilor și planificarea precaută a eficientizării sistemului de alimentare cu energie termică, reducerea costurilor de producere și de exploatare; îmbunătățirea serviciilor, etc. Activitățile de bază vor include reutilizarea și modernizarea centralelor termice în centrale de cogenerare; schimbarea punctelor termice existente cu puncte termice individuale instalarea continuă a echipamentelor de evidență a consumului de energie termică la hotarele de delimitare a proprietății, etc. Estimativ 5% din totalul punctelor de distribuție nu sunt dotate cu echipamente de evidență a consumului. PNEE propune contorizarea a 100% către anul 2016.</p>
	Scopul final	Optimizarea producerii și a distribuției de energie termică. Eficientizarea producerii și îmbunătățirea calității serviciilor de alimentare cu energie termică. Reducerea pierderilor de căldură cu până la 12% către anul 2020.
	Grupul țintă	Producătorii și distribuitorii de energie termică
	Aplicare regională	Aplicare la nivel local
Informații pentru implementare	Listări și descrieri acțiunea de economisire a energiei pe care se bazează măsura	<p>Se propun următoarele activități specifice:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ modernizarea și transformarea a două centrale termice ale SA „Termocom” în centrale cu producerea energiei în regim de cogenerare: reconstrucția centralei termice Vest -3x20 MW; reconstrucția centralei termice Sud – 2x20 MW către 2020; ✓ modernizarea centralelor termice suburbane (Chișinău); ✓ modernizarea și reconstrucția a 69 km de rețele termice magistrale și de distribuție care au trecut termenul-limită de exploatare de 25-30 ani (207 km către anul 2020); ✓ modernizarea a 26 km de rețele termice din interiorul cartierelor din surse proprii și 235 km din investiții externe (86 km din surse proprii și 725 km din investiții externe către 2020); ✓ schimbarea izolației termice pentru 18 km de rețele termice subterane și în canale de trecere (39,0 km către anul 2020); ✓ instalarea robinetelor sferice pentru închidere pe rețelele termice magistrale și din interiorul cartierelor; ✓ modernizarea stațiilor de pompare a rețelelor termice magistrale (înlocuirea pompelor de rețea la stația de pompare nr.8 în 2012 (0,9 mil lei) și reconstrucția stației de pompare ПНСІІ-5 în 2014 (0,62 mil. lei din care 0,32 mil. lei – surse proprii ale Termocom); ✓ instalarea a 1643 (143 din surse proprii ale furnizorului) punctelor termice individuale pentru fondul locativ din Chișinău pe durata PNAEE (total - 4928 către 2020, din care 428 din surse proprii ale furnizorului). Această măsură cumulativ, către 2020 presupune eliminarea a 364 puncte termice centrale și a 204 km rețele de apa caldă menajeră; ✓ automatizarea sistemului de alimentare cu energie termică („LOVATI” și „MONITOR”); modernizarea echipamentelor electrice ale SA „Termocom” (modernizarea instalației de distribuție 6 kV la ST 15, SP 12, ST500 și SP15, înlocuirea celulelor cu întrerupătoare de

		<p>circuit cu ulei pe celule cu întrerupătoare cu vid la SP10, centrala termică Sud, SP3, reconstrucția instalației de distribuție de 0,4 kV prin înlocuirea anului ŪÎ 70 pe panouri BZUM-TF-05 la Ap10 și SP3. În total către anul 2020, se planifică 22 astfel de proiecte.</p> <p>✓</p>
	Buget și sursele financiare	<p>Investiții ale SA „Termocom” în valoare totală de 4951,64 mil lei:</p> <p>2012- 2014 – 1741,45 mil lei;</p> <p>2014 - 2016 – 1087,04 mil lei;</p> <p>2016- 2020 - 2123,29 mil lei.</p> <p>Surse proprii de acoperire 406,54 mil lei, ceea ce constituie 8,65% din investiția totală necesară.</p> <p>Sida: 20 mil Euro (AFI).</p>
	Organul de implementare	Operatorii (S.A. „Termocom”).
	Autoritate care monitorizează	MoE, AEE
Economii de energie	Metoda de monitorizare / măsurare a economiilor rezultate	<p>S-a aplicat metoda TD combinată cu BU pentru următoarele acțiuni:</p> <p>Pierderile în rețea se planifică a fi reduse de la 20,1% în 2011 la 12% în anul 2020. În anul 2011, S.A Termocom a livrat consumatorilor finali 141,68 ktep. Aceasta presupune o reducere anuală de 1,34 p.p. Către anul 2020 se așteaptă 21,31 ktep economii de energie termică.</p> <p>Modernizarea și reutilizarea centralelor termice în centrale cu producerea combinată a energiei termice și electrice (centrala termică Vest și centrala termică Sud, 40 MW către 2014, altele 20 MW în perioada 2014- 2016 și 40 MW în 2017-2020. Economii de energie vor constitui 5,14 ktep către 2014, 25,71 ktep către 2016 și 107,93ktep către 2020, calculate în funcție de orarul de modernizare a capacităților și de alocare a investițiilor.</p>
	Economiile realizate în 2014, ktep	<p>Total economii - 12,24 ktep, inclusiv:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ economii de energie termică provenite din reducerea pierderilor în rețea - 7,1 ktep (1,34 p.p. anual); ✓ economii de energie realizate ca urmare a trecerii centralelor termice în regim de cogenerare – 5,14 ktep.
	Economiile de energie preconizate către anul 2016, ktep	<p>Total economii – 37,55 ktep, inclusiv:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ economii de energie termică provenite din reducerea pierderilor în rețea – 11,84 ktep; ✓ economii de energie termică realizate ca urmare a trecerii centralelor termice în regim de cogenerare – 25,71 ktep.
	Impactul preconizat privind economiile de energie până în 2020, ktep	<p>Total economii - 129,28 ktep, inclusiv:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ economii realizate ca urmare a reducerii pierderilor în rețea – 21,35 ktep; ✓ economii de energie realizate în rezultatul trecerii centralelor termice în regim de cogenerare – 107,93 ktep.
	Ipozeze și riscuri	Dat fiind că S.A „Termocom” planifică doar 8,65% investiții din surse proprii, lipsa de mijloace identificate prezintă un risc pentru implementarea programului propriu de eficiență energetică.

		Unele investiții sînt acoperite prin tarif.
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergii	Punctele termice individuale permit reducerea cheltuielilor pentru energia termică cu cel puțin 5-10%, iar în urma integrării cu sistemul intern de aprovizionare cu energie termică de tip orizontal și a reabilitării termice a clădirilor – cu peste 30%.

3.3.2. Măsuri privind creșterea eficienței energetice în sectorul industrial

Titlul măsurii de eficiență energetică		Modernizarea și renovarea sectorului industrial
Indexul măsurii de eficiență energetică		I.1, I. 1.1, I. 1.2, I. 1.3
Descrierea	Categoria ⁶	Mecanisme de economisire a energiei
	Perioada de timp	Începutul: ianuarie 2012 Sfârșit: decembrie 2014 Această măsură a fost inițiată la sfârșitul anului 2011
	Scopul	Sprijinirea instrumentelor de finanțare a proiectelor de eficiență energetică în sector prin crearea liniei de creditare (componentă de grant - 5-20%) pentru sectorul industrial. Creditele sînt oferite pentru investiții în tehnologii de economisire a energiei sau de valorificare a surselor de energie regenerabilă.
	Scurtă descriere	Sectorul industrial al Republicii Moldova încă utilizează tehnologiile și echipamentele energofage care nu fac față cerințelor contemporane ecologice și de performanță. Noile tehnologii sînt mai rentabile din punct de vedere economic, cât și mai prietenoase mediului ambiant.
	Scopul final	Reducerea intensității energetice în sectorul industrial care este de circa 3-4 ori mai mare față de cea din țările UE; implementarea tehnologiilor de ultimă generație; modernizarea liniilor de producere a produselor autohtone; crearea de noi locuri de muncă și, implicit, conservarea resurselor minerale și energetice ale țării pentru generațiile viitoare. Modernizarea sectorului industrial astfel, încât produsele finite ale acestora să fie competitive pe piețele internaționale.
	Grupul țintă	Întreprinderile din sectorul industrial și comercial
	Aplicare regională	Da; presupune dezvoltarea întregului sectorul industrial al țării.
Informații pentru implementare	Listări și descrieri acțiunea de economisire a energiei pe care se bazează măsura	Măsura presupune realizarea următoarelor activități sectoriale: <ul style="list-style-type: none"> ✓ monitorizarea continuă a consumurilor energetice și a parametrilor tehnologici cu sisteme de măsuri și control performante; ✓ re tehnologizarea liniilor de producție vechi cu tehnologii noi, cu consumuri reduse de energie și cu o productivitate mai mare; ✓ automatizarea proceselor industriale; ✓ reducerea pierderilor de căldură în mediul înconjurător; ✓ utilizarea resurselor energetice secundare în procesele tehnologice; ✓ instalarea echipamentelor performante pentru producerea energiei termice, cu reducerea emisiilor de gaze cu efect de

⁶ Anexa 1 formularul elaborat de Ispra

		<p>seră și noxe;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ eficientizarea instalațiilor de iluminat și asigurarea unui iluminat de calitate la locurile de muncă, în funcție de cerințele specifice a proceselor tehnologice; ✓ dimensionarea motoarelor electrice în conformitate cu sarcina cerută și utilizarea unor dispozitive moderne de pornire, control și reglaj a motoarelor; ✓ implementarea unor instalații locale de cogenerare cu costuri scăzute; ✓ reabilitarea și înlocuirea cazanelor cu randamente scăzute; ✓ izolarea termică a conductelor de abur și apă caldă; ✓ trecerea de la încălzirea cu energie electrică la cea pe bază de combustibil sau biocombustibil; ✓ reabilitarea termică a anvelopelor clădirilor administrative și de producție (instalarea geamurilor Low-E, ușilor, izolarea podelelor, pereților, tavanelor, pardoselii, etc.); ✓ instalarea echipamentului de control, evidență și măsurare; ✓ instalarea echipamentului de recuperare a căldurii în sistemele de ventilare; ✓ restabilirea sistemelor de comprimare a aerului; ✓ instalarea colectoarelor solare, pompelor de căldură, etc.; ✓ instalarea sistemelor de absorbție sau de răcire prin evaporare; ✓ introducerea sistemelor de management energetic, etc.
	Buget și sursele financiare	<p>Linia de creditare a BERD:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ 2010 – 2012 - MoSEEF I - 20 mil Euro; ✓ 2012 (aprilie) -2014 – MoSEEF II – 22 mil. Euro
	Organul de implementare	Proiectul MoSEEF și întreprinderile din sectorul industrial
	Autoritate care monitorizează	ME, AEE
Economii de energie	Metoda de monitorizare / măsurare a economiilor rezultate	<p>Metoda de calcul a economiilor de energie – TD combinată (extrapolare) cu BU. Economiiile au fost calculate reieșind din experiența și rezultatele obținute în cadrul MoSEEF I.</p> <p>Astfel, în cadrul MoSEEF I, au fost creditate 40 de întreprinderi pentru realizarea a 90 de proiecte (52 finanțate până la 31 iulie 2012). Aceste întreprinderi dețin o pondere de 5.31 ktep, în consumul de 82 ktep (anul 2009) al sectorului.</p> <p>Extrapolarea acestor cifre pentru MoSEEF II, ne oferă o economie de 15.9 ktep pentru perioada prezentului PNAEE, cât și o economie estimată de 47.75 ktep către anul 2020.</p> <p>Metoda de monitorizare – BU:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ analiza rezultatelor MoSEEF I, MoSEEF II și a altor instrumente de sprijin; ✓ crearea bazei de date pentru evaluarea consumurilor de energie; ✓ colectarea formularelor completate de către întreprinderile sectorului industrial la finele fiecărui an.
	Economiile realizate în 2014	Economii de energie - 15.9 ktep.
	Economiile de energie preconizate	Economii de energie - 26.5 ktep.

către anul 2016	
Impactul preconizat privind economiile de energie până în 2020	Economii de energie - 47.75 ktep.
Ipoteze și riscuri	<p>Împrumuturile sânt disponibile pentru cei care au contribuția proprie.</p> <p>Economiile estimate pe termen lung (47,75 ktep către 2020) vor fi realizate cu condiția existenței mijloacelor disponibile pentru finanțarea proiectelor de eficiență energetică.</p> <p>Liniile de creditare sunt menite să creeze precedent, cât și experiență pentru băncile locale, astfel încât acestea să preia practica de creditare a proiectelor de eficiență energetică în viitor, când fondurile donatorilor vor fi epuizate.</p>
Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergii	Un efect de multiplicare este crearea Fondului pentru Eficiență Energetică, care similar MoSEEF I și II, va oferi împrumuturi. Însă, suplimentar, FEE vine cu câteva produse financiare noi menite să sprijine proiectele de eficiență energetică și valorificare a surselor de energie regenerabilă, cum ar fi garanțiile bancare. De asemenea, FEE lărgeste aria de acoperire a sectoarelor, cât și spectrul măsurilor.

3.3.3. Măsurile privind creșterea eficienței energetice în sectorul construcțiilor

Titlul măsurii de eficiență energetică		Elaborarea cadrului legal cu privire la performanța energetică a clădirilor.
Indexul măsurii de eficiență energetică		C1, C1.1., C1.2., C1.3., C1.4., C1.5., C1.6., C1.7., C1.8., C1.9
Descrierea	Categoria ⁷	Reglementări
	Perioada de timp	Începutul: ianuarie 2012 Sfârșit: decembrie 2014
	Scopul, scurtă descriere	Crearea cadrului legal pentru promovarea performanței energetice a clădirilor. Această măsură va presupune transpunerea Directivei privind performanța energetică a clădirilor (DPEC) și armonizarea cadrului existent cu noua directivă. Activitatea în cauză ține de competența Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor (MDRC). AEE va participa în comisiile de certificare și activitățile de monitorizare a economiilor realizate în sector. Transpunerea Directivei a demarat în anul 2009, în cadrul unui proiect internațional sprijinit de BERD. Ca urmare au fost elaborate următoarele proiecte: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Legea cu privire la performanța energetică a clădirilor; ✓ Regulamentul privind performanța energetică a clădirilor; ✓ Regulamentul privind inspectarea periodică a sistemelor de încălzire și climatizare; ✓ Metodologia de calcul a performanței energetice a clădirilor; ✓ Metodologia privind inspectarea periodică a sistemelor de încălzire și climatizare și rapoartele periodice. <p>Activitățile specificate mai sus urmează a fi definitive și aprobate către finele anului 2012. Acestea, cât și activitățile specificate în continuare sînt reflectate în suportului bugetar al sectorului energetic.</p>
	Scopul final	Reducerea consumului specific de energie, (de la 170-240 kWh/m ² /anual la nivelul clasei de eficiență B) în sectorul construcțiilor și respectiv reducerea emisiilor CO ₂ . Îmbunătățirea calității construcțiilor și crearea noilor locuri de muncă (aproximativ 150 locuri de muncă în primii 2 ani). Crearea condiției legale, de reglementare și adaptarea standardelor relevante pentru asigurarea implementării DPCE . Crearea instrumentelor financiare de sprijin a măsurilor de eficiență energetică în sectorul construcțiilor.
	Grupul țintă	Sectorul construcțiilor și cel rezidențial
Aplicare regională	Da.	
Informații pentru implementare	Listați și descrieți acțiunea de economisire a energiei pe care se bazează măsura	Măsurile propuse în scopul prezentului PNAEE vor crea cadrul legal, stabili cerințe minime de performanță energetică a clădirilor, vor crea condiții pentru dezvoltarea capacităților și vor asigura informarea consumatorului prin CPE și prin rapoartele de inspecție periodică a sistemelor de încălzire și condiționare. <p>Suplimentar, se propune realizarea următoarelor activități:</p>

⁷ Anexa 1 template Ispra

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ lansarea liniei de creditare MoREEF în valoare de 35 mil. Euro pentru proiectele de eficiență energetică în sectorul rezidențial; ✓ elaborarea planului pentru adaptarea standardelor UE în domeniul performanței energetice a clădirilor și a construcțiilor; ✓ instruirea și autorizarea specialiștilor pentru certificarea energetică a clădirilor; ✓ instruirea și autorizarea a 50 specialiști pentru inspectarea periodică a sistemelor de încălzire și climatizare; ✓ eliberarea a 500 CPE; ✓ inspectarea a 100 de sisteme de încălzire și climatizare (sisteme de încălzire cu P>20 kW și climatizare cu P>12 kW). <p>În cazul în care cadrul legal va intra în vigoare în a doua jumătate a anului 2013, cerințele minime de performanță energetică vor fi aplicabile doar pentru anul 2014. Rata anuală de creștere a suprafețelor nou-construite reprezintă 32,4 mii m², care constituie proprietate publică și privată. Consumul acestora va constitui aproximativ 0,558 ktep. Introducerea cerințelor minime de performanță energetică (nivelul clasei B (121 kWh/m²/an în apartamente; 104 kWh/m²/an în instituții publice, etc.)), chiar în cazul celui mai pesimist scenariu (-30%) ar contribui la evitarea supraconsumului echivalent cu 0,167 ktep pe perioada prezentului PNAEE.</p> <p>Noile cerințe minime de asemenea se vor aplica și construcțiilor supuse renovărilor majore (25% din valoarea sau aria anvelopei clădirii), iar rata anuală de renovare a acestora constituie sub 1%.</p>
<p>Buget și sursele financiare</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Proiectul internațional “Îmbunătățirea cadrului de reglementare a eficienței energetice în sectorul construcțiilor” finanțat de Fondul de acționari ai BERD în valoare totală de 280 mii Euro. În cadrul proiectului au fost elaborate proiectele menționate mai sus la “scopul, scurtă descriere”. 2. Proiectul legii elaborat în cadrul proiectului internațional “Moldova: Servicii de consultanță acordate Ministerului pentru Dezvoltare Regională și Construcții”, finanțat de Fondul de acționari ai BERD în valoare de 254 150 Euro. <p>3. Suport direct bugetului 2012-2014 – 6,5379 mil lei repartizați după cum urmează:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Instruirea evaluatorilor și a inspectorilor energetici în scopul prezentei măsuri: <ul style="list-style-type: none"> ✓ 2013 – 777,5 mii lei; ✓ 2014 – 760,4 mii lei. <p><i>*Aceste cifre nu vor fi luate în calculul final al bugetului necesar pentru acoperirea prezentului PNAEE dat fiind că bugetul alocat acoperă instruirea inclusiv a managerilor și a auditorilor energetici.</i></p> b) Certificarea** clădirilor:

		<ul style="list-style-type: none"> ✓ 2013 – 200 clădiri – 2 mil lei; ✓ 2014 – 300 clădiri – 3 mil lei. <p>** Aceste cifre nu vor fi luate în calcul dat fiind că se repetă în altă măsură ce ține de auditarea energetică a clădirilor publice.</p> <p>4. Linia de creditare MoREEF – 35 mil. Euro pentru investiții în sectorul rezidențial.</p>
	Organul de implementare	MDRC
	Autoritate care monitorizează	MDRC, ME, AEE
Economii de energie	Metoda de monitorizare / măsurare a economiilor rezultate	<p><i>Metoda de calcul a economiilor de energie – BU pentru anul 2014 și TD pentru anii 2016 și 2020.</i></p> <p>Potențialul economiilor de energie în clădiri constituie 30-50%. Pentru anul 2014, calculul a fost efectuat reieșind din rata creșterii anuale a spațiilor nou-construite care constituie - 32,4 mii m²/an; consumul mediu – 200 kWh/m²/an și reducerea cu 30% din consum în cazul aplicării cerințelor minime de performanță energetică</p> <p>Pentru anii 2016 și 2020, calculul a fost efectuat ținând cont de tendința creșterii consumului de energie cu deducerea a 30% (scenariu pesimist de dezvoltare).</p> <p>Metoda de monitorizare – BU, realizată în baza sistemului național de evidență a Certificatelor de performanță energetică eliberate și înregistrate în conformitate cu legislația în vigoare.</p>
	Economiile realizate în 2014	Economii calculate reieșind din măsurile propuse - 0,167 ktep doar pentru spațiile nou-construite.
	Economiile de energie preconizate către anul 2016	Economii estimate – 126,4 ktep.
	Impactul preconizat privind economiile de energie până în 2020	<p>Economii estimate* - 270,6 ktep raportat la anul de bază 2009.</p> <p>*Împreună cu consumul de energie electrică în clădiri, ponderea cărora constituie 23,4%, această economie ar asigura atingerea către anul 2020 a 11,5% în ținta națională de 20%.</p>
	Ipoteze și riscuri	<p>Creditele oferite prin băncile locale sînt scumpe și vor alocate doar gospodăriilor cu venituri mari.</p> <p>Un risc îl constituie lipsa cadrului legal în sectorul rezidențial care să permită adoptarea promptă a deciziilor în cadrul asociațiilor. Astfel, Legea condominiului necesită modificări, cât și este necesar de a adopta codul locuinței.</p> <p>Asociațiile proprietarilor de locuințe privatizate și condominiile nu sunt recunoscute drept subiect al creditării. O barieră potențială în achitarea creditului, în cazul în care, asociațiile ar fi fost recunoscute ca un singur subiect de creditare, constituie rata de aproximativ 22% de gospodării care se regăsesc sub pragul sărăcie și care sînt membri ai asociațiilor.</p>

	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergii	Linia de creditare MoREEF va oferi credite pentru gospodării individuale, asociații de locatari, cooperativelor și condominiilor. De asemenea, credite vor fi oferite companiilor de servicii energetice pentru realizarea măsurilor de eficiență energetică în sectorul rezidențial.
--	---	---

Titlul măsurii de eficiență energetică		Promovarea clădirilor al căror consum de energie este aproape egal cu zero
Indexul măsurii de eficiență energetică		C2, C2.1
Descrierea	Categoria ⁸	Reglementare
	Perioada de timp	Începutul: ianuarie 2014 Sfârșit: decembrie 2014
	Scopul, scurtă descriere	Directiva privind performanța energetică a clădirilor prevede elaborarea planurilor naționale de creștere a numărului de clădiri cu consumul aproape egal cu zero. În acest sens, se propune: <ul style="list-style-type: none"> ✓ elaborarea caietului de sarcini pentru efectuarea unui studiu de fezabilitate privind clădirile al căror consum de energie este aproape egal cu zero; ✓ elaborarea unui studiu de fezabilitate privind clădirile al căror consum de energie este aproape egal cu zero.
	Scopul final	Reducerea consumului de energie per m ² , cu acoperirea a unei părți considerabile din resurse de energie regenerabilă. Mărirea numărului de clădiri al căror consum este aproape egal cu zero.
	Grupul țintă	Sectorul construcțiilor
	Aplicare regională	Da
Informații pentru implementare	Listări și descrieri acțiunea de economisire a energiei pe care se bazează măsura	Norma privind introducerea clădirilor ale căror consum este aproape egal cu zero este aplicabilă clădirilor publice începând cu anul 2018. Dat fiind că spațiile nou-construite cu destinație publică constituie doar 0,05% în totalul construcțiilor date în exploatare anual (2000-2010), calculul impactului este neglijabil pentru 2018-2020. Rata clădirilor publice, care sunt supuse renovărilor majore și cad sub incidența acestei prevederi va urma a fi stabilită în următorul PNAEE. Pentru celelalte clădiri, prevederea este aplicabilă începând cu anul 2020.
	Buget și sursele financiare	Sursa administrativă.
	Organul de implementare	MDRC
	Autoritate care monitorizează	MDRC, ME/AEE
Economii de energie	Metoda de monitorizare / măsurare a economiilor rezultate	<i>Metoda de monitorizare – BU</i> , realizată în baza sistemului național de evidență a CPE eliberate și înregistrate în conformitate cu legislația în vigoare.
	Economiile realizate în 2014	Nu este aplicabil dat fiind că cerința de introducere a clădirilor ale căror consum este egal cu zero (sub 50 kWh/m ² /anual) intră

⁸ Anexa 1 template Ispra

		în vigoare începând cu 2018.
	Economiile de energie preconizate către anul 2016	Nu este aplicabil dat fiind că cerința de introducere a clădirilor ale căror consum este egal cu zero (sub 50 kWh/m ² /anual) intră în vigoare începând cu 2018.
	Impactul preconizat privind economiile de energie până în 2020	Economii calculate - 0,32 ktep pentru 2 ani. Nu s-a luat în cont rata renovărilor anuale.
	Ipoteze	Introducerea clădirilor ale căror consum este aproape egal cu zero începând din 2018 pentru clădirile cu destinație publică și din 2020 pentru celelalte sectoare.
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergii	Prevederile privind clădirile ale căror consum este aproape egal cu zero sunt reflectate în proiectul Legii privind performanța energetică a clădirilor.

3.3.4. Măsuri privind creșterea eficienței energetice în sectorul public

Titlul măsurii de eficiență energetică		Introducerea managementului energetic la nivelul autorităților publice locale
Indexul măsurii de eficiență energetică		ME1- ME1.8
Descrierea	Categoria ⁹	Reglementare/planificare și management
	Perioada de timp	Începutul: ianie 2012 Sfârșit: ianuarie 2013
	Scopul, scurtă descriere	Implementarea Legii nr. 142 privind eficiența energetică
	Scopul final	Introducerea managementului energetic la nivelul autorităților publice locale (consiliile raionale, municipii, UTA Găgăuzia). Monitorizarea consumurilor energetice, planificarea măsurilor și finanțarea conform priorităților.
	Grupul țintă	Autoritățile publice locale de nivelul II
	Aplicare regională	Da (35 unități teritorial-administrative)
Informații pentru implementare	Listări și descrieri acțiunea de economisire a energiei pe care se bazează măsura	Introducerea managementului energetic la nivelul autorităților publice locale presupune implementarea unui număr de măsuri: <ul style="list-style-type: none"> ✓ elaborarea softului de monitorizare a consumurilor de energie pentru autoritățile publice locale (consiliile raionale, municipale și UTA Găgăuzia) și a manualului de utilizare a softului; ✓ angajarea managerilor energetici în 32 consilii raionale, UTA Găgăuzia și cele 2 municipii; ✓ instruirea a 35 manageri energetici; ✓ organizarea periodică a cursurilor de instruire și perfecționare a managerilor energetici angajați în cadrul consiliilor raionale, municipale și UTA Găgăuzia; ✓ elaborarea și aprobarea structurii și formatului-standard pentru PLEE și PLAEE; ✓ elaborarea și aprobarea PLEE și PLAEE; ✓ rapoarte anuale elaborate de către consiliile raionale, municipale și UTA Găgăuzia în baza formularului elaborat de AEE; ✓ elaborarea și adoptarea Planurilor de Acțiuni pentru o Energie Durabilă (PAED) pentru toate orașele.
	Buget și sursele financiare	Bugetul total pentru implementarea acestor măsuri constituie aproximativ 2,7 mil. dolari SUA. <p>1. Programul regional SYNENERGY/USAID - 90 mii. dolari SUA pentru:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ instruirea a 35 manageri energetici; ✓ elaborarea formei-standard PLEE și PLAEE; ✓ elaborarea softului de monitorizare a consumurilor; ✓ asistență în elaborarea a 35 PLEE și PLAEE; ✓ manualul și ghidul pentru autoritățile publice locale privind elaborarea planurilor. <p>2. Proiectul USAID/LGSP – 1,8 mil. dolari SUA pentru componenta eficiență energetică. Aceasta va include asistență tehnică pentru circa 33 orașe (centre raionale) în elaborare de</p>

⁹ Anexa 1 template Ispra

		planuri, etc.
	Organul de implementare	ME, AEE
	Autoritate care monitorizează	ME, AEE
Economii de energie	Metoda de monitorizare / măsurare a economiilor rezultate	TD combinată cu BU odată cu instalarea sistemului de monitorizare a consumurilor.
	Economiile realizate în 2014	Vezi calculele la măsura – instrument financiar FEE
	Economiile de energie preconizate către anul 2016	Vezi calculele la măsura – instrument financiar FEE
	Impactul preconizat privind economiile de energie până în 2020	Vezi calculele la măsura – instrument financiar FEE
	Ipoteze	Planificarea în sine nu oferă economii. Măsurile prevăzute în PLEE și PLEEA vor fi finanțate din bugetele locale și instrumentele financiare existente - FEE și FNDR.
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergii	PAED elaborat conform Convenției Primarilor este valabil doar pentru semnături. Acesta va cuprinde perioada până în anul 2020. AEE va ghida semnătarii în elaborarea planurilor.

Titlul măsurii de eficiență energetică		Eficiențizarea consumului de energie în sectorul public
Indexul măsurii de eficiență energetică		FEE 1
Descrierea	Categoria ¹⁰	Mecanisme de economisire a energiei și alte combinații
	Perioada de timp	Începutul: septembrie 2012 Sfârșit: decembrie 2014
	Scopul, scurtă descriere	Îmbunătățirea EE și valorificarea SER în sectorului public cu acoperire financiară din FEE și alte surse. În anul 2012, 80% din mijloacele financiare ale FEE vor fi destinate sectorului public.
	Scopul final	Reducerea consumului de energie și acumularea de mijloace financiare din economiile de energie rezultate de la implementarea măsurilor de eficiență energetică. Reducerea cheltuielilor pentru energie și resurse energetice alocate pentru APL și instituțiile afiliate.
	Grupul țintă	APL
	Aplicare regională	Aplicare națională.
Informații pentru implementare	Listări și descrieri acțiunea de economisire a energiei pe care se bazează măsura	Se propune realizarea următoarelor activități: <ul style="list-style-type: none"> ✓ implementării proiectelor în domeniul EE; ✓ finanțarea proiectelor în domeniul EE fezabile din punct de vedere economic, tehnic și ecologic; ✓ asigurarea consumului rațional de energie în țară;

¹⁰ Anexa 1 template Ispra

		✓ reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.
	Buget și sursele financiare	Total pentru perioada prezentului PNAEE- 435111,4 mii lei FEE este format din următoarea repartizarea anuală a surselor financiare: ✓ 2012 – 100 000 mii lei ✓ 2013 – 159 360,3 mii lei ✓ 2014 – 175 751,1 mii lei
	Organul de implementare	ME, FEE
	Autoritate care monitorizează	ME, AEE
Economii de energie	Metoda de monitorizare / măsurare a economiilor rezultate	Metoda de calcul a economiilor de energie – BU: Economiiile au fost calculate reieșind din experiența de valorificare a 23,5 mil. lei de către AEE pe parcursul 2011. Economia de energie primară estimată constituie 258 tep anual. Metoda de monitorizare – BU, realizată în baza evidenței proiectelor implementate din sursele FEE.
	Economiile realizate în 2014	Economii de energie - 3,61 ktep
	Economiile de energie preconizate către anul 2016	Economii de energie - 12,9 ktep
	Impactul preconizat privind economiile de energie până în 2020	Economii de energie - 32,5 ktep
	Ipozeze	Dacă pe parcursul anilor 2012-2014 vor fi identificate și alte surse de finanțare din partea donatori care vor direcționate spre activitățile prioritare incluse în PLEE și PLAEE.
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergii	Complementare: MoSEEF I și MoSEEF II; FNDR.

Titlul măsurii de eficiență energetică		Optimizarea sistemului public de iluminare stradală
Indexul măsurii de eficiență energetică		P ₁ -P ₂
Descrierea	Categoria ¹¹	Mecanism de EE
	Perioada de timp	Începutul: ianuarie 2013 Sfârșit: decembrie 2014
	Scopul, scurtă descriere	Optimizarea consumului de energie electrică în localitățile Republicii Moldova, prin implementarea sistemelor de iluminat eficiente în cazul reabilitării sau modernizării sistemului de iluminat public.
	Scopul final	Optimizarea consumului de energie electrică în localitățile Republicii Moldova. Implementarea cadrului legal, cât și a proiectelor de EE.

¹¹ Anexa 1 template Ispra

	Grupul țintă	APL
	Aplicare regională	Aplicare națională.
Informații pentru implementare	Listați și descrieți acțiunea de economisire a energiei pe care se bazează măsura	Măsura presupune realizarea următoarelor acțiuni: <ul style="list-style-type: none"> ✓ elaborarea propunerilor pentru restricționarea lămpilor incandescente în sectorul public; ✓ reflectarea acestei măsuri în PLEE și PLAEE; ✓ auditarea energetică a sistemelor de iluminat existente; ✓ înlocuirii corpurilor de iluminare existente cu altele eficiente; ✓ monitorizarea consumului de energie după realizarea proiectelor în domeniul iluminatului stradal.
	Buget și sursele financiare	Bugetul de stat: 1545 mii lei pentru anul 2012. GIZ, FNDR, FEE, FISM.
	Organul de implementare	APL cu sprijinul MF și AEE
	Autoritate care monitorizează	AEE
Economii de energie	Metoda de monitorizare / măsurare a economiilor rezultate	Metoda de calcul a economiilor de energie – BU: Economiiile au fost calculate reieșind din necesarul de investiție per corp de iluminat și investițiile alocate. Metoda de monitorizare – BU: Monitorizare efectuată în baza rapoartelor de auditurile energetice și rapoartele APL.
	Economiile realizate în 2014	Economii de energie calculate – 51,6 tep
	Economiile de energie preconizate către anul 2016	Economii de energie estimate – 129 tep
	Impactul preconizat privind economiile de energie până în 2020	Economii de energie estimate – 258 tep
	Ipoteze și riscuri	Presupunem că volumul alocărilor de mijloace financiare din Bugetul de Stat va fi menținut la nivelul 2012. Respectiv, pentru perioada prezentului PNAEE va fi necesară o sumă totală de 4 635 mii lei pentru realizarea economiilor de energie propuse.
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergii	Se propune a fi incluse drept măsură prioritară în PLEE și PLAEE.

3.3.5. Măsuri privind creșterea eficienței energetice în sectorul transporturilor

Titlul măsurii de eficiență energetică		Promovarea eficienței energetice în sectorul transportului terestru
Indexul măsurii de eficiență energetică		AE7-AE 7.6
Descrierea	Categoria ¹²	Informare și măsuri obligatorii
	Perioada de timp	Începutul: ianuarie 2013 Sfârșit: decembrie 2014

¹² Anexa 1 template Ispra

	Scopul, scurtă descriere	Crearea cadrului legal și normativ privind procurările verzi în sectorul transporturilor, cât și etichetării pneurilor.
	Scopul final	Optimizarea consumului de carburanți în sectorul transportului. Crearea regulilor și ghidurilor pentru autoritățile publice locale în domeniul procurărilor și administrării mijloacelor de transport.
	Grupul țintă	APL, Conducătorii autovehiculelor, parcurile de transport auto.
	Aplicare regională	Da
Informații pentru implementare	Listați și descrieți acțiunea de economisire a energiei pe care se bazează măsura	Activitățile în sectorul transportului includ: <ul style="list-style-type: none"> ✓ elaborarea și adoptarea cadrului de reglementare privind etichetarea pneurilor; ✓ elaborarea și circulația recomandărilor pentru autoritățile publice privind procurările de transport cu un accent sporit asupra eficienței carburanților consumați; ✓ elaborarea regulilor pentru importul pneurilor conform claselor C1, C2, C3; ✓ elaborarea programelor pentru optimizarea circulației transportului pe străzile centrale ale localităților; ✓ elaborarea ghidului privind procurarea unităților de transport pentru autoritățile publice cu respectarea criteriilor de eficiență energetică.
	Buget și sursele financiare	Surse administrative ale autorităților implicate în elaborarea actelor menționate
	Organul de implementare	AEE, MT, APL, Agenția Achiziții Publice
	Autoritate care monitorizează	AEE, MT
Economii de energie	Metoda de monitorizare / măsurare a economiilor rezultate	Metoda de calcul a economiilor de energie – TD: Economia de energie este calculată reieșind din consumul combustibililor lichizi în sectorului transportului și cei utilizați de populație conform bilanței energetice. Metoda de monitorizare – BU: Monitorizare efectuată în baza analizei reglementărilor.
	Economiile realizate în 2014	n/a
	Economiile de energie preconizate către anul 2016	n/a
	Impactul preconizat privind economiile de energie până în 2020	n/a
	Ipoteze	În urma implementării prezentului PNAEE vor fi calculate economiile realizate datorită introducerii reglementării, cât și a modernizării infrastructurii transportului terestru.
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergii	Republica Moldova și-a propus drept scop substituie a 10% din totalul combustibililor lichizi consumați, cu biocombustibili. Hotărârea Guvernului nr. 85 din 01.02.2008 „cu privire la aprobarea Strategiei infrastructurii transportului terestru pe anii

		<p>2008-2017” prevede un program de reabilitare și modernizare a infrastructurii rutiere în valoare totală de 2836 mil. dolari SUA pentru următorii 10 ani.</p> <p>Fondului rutier dispune de mijloace financiare în sumă de 1024 815,0 mii lei pentru anul 2012 pentru exploatarea și întreținerea infrastructurii transporturilor terestru conform Legii nr. 282 din 27.12.2011 cu privire la bugetul de stat pentru 2012.</p>
--	--	--

3.3.6.Măsurile orizontale și intersectoriale

Titlul măsurii de eficiență energetică		Actualizarea și adoptarea cadrului legal care să asigure implementarea Legii nr. 142 din 02.07.2010 cu privire la eficiența energetică
Indexul măsurii de eficiență energetică		G1, G2, G3
Descrierea	Categoria ¹³	Reglementări
	Perioada de timp	Începutul: ianuarie 2014 Sfârșit: decembrie 2014
	Scopul, scurtă descriere	Armonizarea cu noua directivă privind eficiența energetică și implementarea reglementărilor ce ar asigura funcționarea legii 142 din 02.07.2010 cu privire la eficiența energetică.
	Scopul final	Dezvoltarea pieței de servicii energetice; promovarea tehnologiilor performante și prietenoase mediului și prin urmare, reducerea intensității energetice și a emisiilor de gaze cu efect de seră. Crearea condiției legale, de reglementare și adaptarea standardelor relevante pentru asigurarea implementării DSE.
	Grupul țintă	APL, AEE, ME, mediu academic
	Aplicare regională	Da
Informații pentru implementare	Listați și descrieți acțiunea de economisire a energiei pe care se bazează măsura	<p>Activitățile propuse în scopul prezentei măsuri:</p> <ol style="list-style-type: none"> Actualizarea și adoptarea cadrului legal care să asigure implementarea Legii nr. 142 din 02.07.2010 cu privire la eficiența energetică. Actualizarea Programului Național pentru Eficiență Energetică 2011-2020, în funcție de progres, așa cum prevede capitolul I al PNEE. Adaptarea standardelor Europene care să asigure buna implementare a Legii nr. 142 și a DSE. Această măsură este de asemenea condiționată în sprijinul bugetar pentru sectorul energetic, cât și prezintă o condiție necesară pentru aplicarea noilor exigențe rezultante din transpunerea directivelor europene. Instruirea capacităților instituționale în sectorul energetic în vederea elaborării și implementării politicilor în domeniul EE (AEE și DSEE). Implementarea strategiei de comunicare¹⁴ în domeniul EE (suport direct bugetului): <ul style="list-style-type: none"> ✓ ateliere de lucru;

¹³ Anexa 1 template Ispra

¹⁴ Elaborarea strategiei de comunicare este prevăzută în cadrul proiectului Sida „Asistența tehnică pentru consolidarea capacităților în vederea asigurării unui management energetic sustenabil”.

		<ul style="list-style-type: none"> ✓ conferințe; ✓ expoziții; ✓ manuale și broșuri, etc. <p>6. Sprijinirea liniilor de creditare pentru sectorul industrial lansate de BERD.</p>
Buget și sursele financiare	<p>Bugetul total:</p> <p>1. Adoptarea și actualizarea cadrului legal în domeniul EE și valorificării SER constituie (suportul direct bugetului):</p> <p style="padding-left: 40px;">2013 – 30 321,1 mii lei;</p> <p style="padding-left: 40px;">2014 – 17 490,0 mii lei</p> <p>2. Instruirea capacităților:</p> <p><i>DSEE și AEE:</i> Proiectul Sida “Asistența tehnică pentru consolidarea capacităților în vederea asigurării unui management energetic sustenabil” pentru anii 2012-2014, valoare totală -1,8 mil. Euro, repartizată după cum urmează:</p> <p style="padding-left: 40px;">2012 – 12 439,4 mii lei;</p> <p style="padding-left: 40px;">2013 – 12 166,5 mii lei;</p> <p style="padding-left: 40px;">2015¹⁵ – 4 221,2 mii lei.</p> <p><i>AEE:</i> Proiectul strategiei de cheltuieli în sectorul energetic pentru anii 2013-2015 prevede următoarele costuri pentru acțiunea în cauză (Programul de activitate a guvernului):</p> <p style="padding-left: 40px;">2013 – 1 535,5 mii lei;</p> <p style="padding-left: 40px;">2014 – 1 555,4 mii lei;</p> <p style="padding-left: 40px;">2015 – 1 795,0 mii lei.</p> <p>3. Costul pentru comunicare prevăzută în proiectul strategiei de cheltuieli pentru sectorul energetic 2013-2015 constituie:</p> <p style="padding-left: 40px;">2013 – 2 332,4 mii lei;</p> <p style="padding-left: 40px;">2014 – 608,3 mii lei;</p> <p style="padding-left: 40px;">2015 – 748,4 mii lei</p> <p>4. FEE* pentru toate sectoarele - 520107.6 mii lei.</p> <p>5. Instrumente financiare:</p> <p style="padding-left: 40px;">MoSEEF I - 20 mil. Euro pentru proiecte de eficiență energetică și valorificarea surselor de energie regenerabilă în sectorul privat;</p> <p style="padding-left: 40px;">MoSEEF II - 22 mil. Euro pentru proiecte de eficiență energetică și valorificarea surselor de energie regenerabilă în sectorul privat.</p> <p style="padding-left: 40px;">MoREEF – 35 mil. Euro pentru proiecte de eficiență energetică și valorificarea surselor de energie regenerabilă în sectorul rezidențial.</p> <p>*Instrumentele financiare se iau în calculul total la această măsură, dat fiind că au fost reflectate în măsurile pentru sectorul public și industrial.</p>	
Organul de implementare	ME, AEE, MoSEEF, MoREEF, FEE	
Autoritate care monitorizează	ME, AEE	

¹⁵ Raportul final al proiectului va fi prezentat în luna august 2015, prin urmare sursele au fost repartizate pentru perioada 2013-2015.

Economii de energie	Metoda de monitorizare / măsurare a economiilor rezultate	<p>Metoda de calcul a economiilor de energie – BU: Calculată reieșind din rapoartele anuale ale instituțiilor publice centrale și celor subordonate organelor centrale de specializate, inclusiv rapoartele anuale a liniilor de finanțare.</p> <p>Metoda de monitorizare – BU: Monitorizare efectuată în baza analizei proiectelor implementate și a executării reglementării adoptate. Metoda TD combinată cu BU începând din 2013, odată cu implementarea sistemului de monitorizare.</p>
	Economiile realizate în 2014	Cadrul legal, în sine, nu generează economii directe de energie, însă creează condiții de natura care ar stimula economii de energie.
	Economiile de energie preconizate către anul 2016	Pentru economiile de energie, vezi măsurile pentru sectorul industrie și public.
	Impactul preconizat privind economiile de energie până în 2020	Pentru economiile de energie, vezi măsurile pentru sectorul industrie și public.
	Ipoteze și riscuri	Implementarea totală a cadrului legal care reiese din Legea nr. 142 din 02.07.2010 cu privire la eficiența energetică, reduce riscul care ține de nerealizarea obiectivului de 1.8 p.p. anual pentru eficientizarea consumului de energie.
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergii	Pentru evitarea dublării calculelor de economii și a surselor financiare de acoperire, în scopul prezentei măsuri, nu au fost efectuate calculele de economiilor de energie.

Titlul măsurii de eficiență energetică		Promovarea societăților de servicii energetice (SEE)
Indexul măsurii de eficiență energetică		S1
Descrierea	Categoria	Servicii energetice
	Perioada de timp	Începutul: ianuarie 2012 Sfârșit: decembrie 2014
	Scopul, scurtă descriere	<p>Prezenta acțiune prevede elaborarea și/sau modificarea cadrului legislativ și normativ existent pentru promovarea și dezvoltarea SSE.</p> <p>Aceasta va fi însoțită de o campanie de informare a potențialilor beneficiari de servicii energetice, cât și pentru instruirea potențialilor prestatori de servicii energetice.</p> <p>O atenție sporită va fi acordată informării și instruirii APL privind pregătirea și organizarea licitațiilor publice conform principiilor eficienței energetice.</p> <p>Acțiunea în sine, nu va aduce economii imediate, acestea fiind resimțite doar după adoptarea reglementărilor respective, însă va fi fundamentală pentru crearea și funcționarea pieței de servicii energetice și garantarea economiilor de energie prin contracte de performanță energetică (CPE).</p>

	Scopul final	Crearea cadrului legislativ și normativ pentru antrenarea terțelor părți în sector, cât și crearea de servicii noi energetice.
	Grupul-țintă	APL, întreprinderile energofage, alții.
	Aplicare regională	
Informații pentru implementare	Listări și descrieri acțiunea de economisire a energiei pe care se bazează măsura	<p>1. Elaborarea regulamentului privind societățile de servicii energetice va crea condiții pentru funcționarea acestora pe piață:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ SEE vor avea misiunea să vină cu garantarea finanțării, cât și cu finanțarea terțelor părți, dar și să asigure un nivel mai avansat de întreținere și funcționare a sistemelor energetice; ✓ în sectorul privat, aceste servicii vor garanta calitatea implementării proiectelor, buna funcționare și întreținerea corespunzătoare a sistemelor energetice; ✓ în sectorul public, intervențiile SEE vor contribui la reducerea pierderilor energie în sistemul de iluminat (până la 70% potențial), rețelele de alimentare cu căldură (până la 40% potențial), în clădiri (30-50% potențial de economii), etc. <p>2. Elaborarea pachetului de documente necesare semnării contractului de performanță energetică (contract-model; acte suplimentare necesare).</p> <p>3. Identificarea și informarea potențialelor beneficiari de servicii privind etapele și avantajele contractelor de performanță energetică. Această măsură, în sine, nu oferă economii, însă va stimula interesul pentru serviciile acordate de SSE prin CPE.</p> <p>4. Instruirea și consilierea potențialelor prestatori de servicii energetice (companii de construcții; proiectare; producere și instalare a tehnologiilor eficiente, etc.). Acțiunea va avea scopul clarificării procedurilor și conținutul CPE, etc.</p> <p>5. Propuneri de modificare a cadrului legal existent ce vizează procedura achizițiilor publice și finanțării APL în vederea eliminării barierelor din calea dezvoltării pieții SEE. Scopul acestei acțiuni constă în permiterea finanțării măsurilor de eficiență energetică din contul economiilor, cât și alegerea tehnologiilor și materialelor reieșind din condiția preț-calitate. Acțiunile în cadrul prezentului PNAEE vor permite crearea condițiilor pentru dezvoltarea serviciilor energetice, crearea noilor locuri de muncă, promovarea tehnologiilor performante, identificarea surselor de finanțare pentru consumatorii finali (finanțarea terțelor părți), etc.</p>
	Buget și sursele financiare	Sprijinul partenerilor strategici: USAID SYNENERGY (Elaborarea regulamentului SEE și a contractului model). Surse administrative proprii pentru acoperirea instruirilor prestatorilor de servicii energetice și sensibilizarea consumatorilor.
	Organul de implementare	AEE
	Autoritate care monitorizează	ME
Economii de energie	Metoda de monitorizare / măsurare a	Metoda de calcul a economiilor de energie – BU a fi estimată după introducerea reglementării (în anul 2014).

economiilor rezultate	<i>Metoda de monitorizare – BU:</i> În baza PLAEE, cât și a rapoartelor anuale întocmite de către consiliile raionale și depuse la AEE.
Economiile realizate în 2014	n/a
Economiile de energie preconizate către anul 2016	n/a
Impactul preconizat privind economiile de energie până în 2020	n/a
Ipoteze	Presupunem că o parte din proiectele de EE după introducerea reglementării vor fi implementate cu sprijinul SSE.
Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergii	<p>Elaborarea regulamentului va sprijini implementarea Legii nr. 142 privind eficiența energetică care transpune DSE.</p> <p>Regulamentul are sinergii cu Legea Parteneriatului Public Privat va asigura procedura detaliată și instrumentele pentru întocmirea CPE.</p> <p>Această măsură va ajuta APL în identificarea surselor de acoperire a proiectelor de EE, cât și va oferi un instrument atractiv pentru sectorul privat.</p> <p>Există riscul neimplementărilor serviciilor energetice în primii ani în special pentru sectorul public, dat fiind că alocările financiare din bugetul național care se reduc proporțional economiilor de mijloace realizate în urma implementării proiectelor. Aceasta va lipsi APL de economiile financiare care trebuie să servească drept sursă de acoperire a contractului de performanță. În acest context, apare necesitatea modificării legislației financiare corespunzătoare.</p>

Titlul măsurii de eficiență energetică		Etichetarea produselor cu impact energetic și crearea cadrului privind proiectarea ecologică
Indexul măsurii de eficiență energetică		PIE 4 – PIE 4.4; PE 1, PE 1.1
Descrierea	Categoria ¹⁶	Reglementare
	Perioada de timp	Începutul: ianuarie 2012 Sfârșit: decembrie 2014
	Scopul, scurtă descriere	Reglementarea pieței produselor cu impact energetic prin crearea cadrului legal corespunzător. Această activitate presupune transpunerea Directivei cadru și a actelor implementatoare/delegate. Crearea cadrului privind proiectarea ecologică pentru produsele cu impact energetic cu transpunerea Directivei 2009/125/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 octombrie 2009 de instituire a unui cadru pentru stabilirea cerințelor în materie

¹⁶ Anexa 1 template Ispra

		de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic.
	Scopul final	Reducerea consumului de energie prin introducerea reglementării corespunzătoare și studierea posibilității acordării facilităților pentru stimularea procurării produselor cu impact energetic de clasă superioară, cât și a înlocuirii celor vechi cu unele performante.
	Grupul țintă	Consumatorii, distribuitorii și furnizorii produselor cu impact energetic
	Aplicare regională	Aplicare națională.
Informații pentru implementare	Listați și descrieți acțiunea de economisire a energiei pe care se bazează măsura	<p>Crearea cadrului legal pentru reglementarea pieței produselor cu impact energetic, inclusiv:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ elaborarea Regulamentelor privind etichetarea produselor cu impact energetic; ✓ verificarea agenților economici privind respectarea cerințelor de etichetare a produselor cu impact energetic. Se va efectua cel puțin 1 vizită lunară la diferite magazine și/sau punctele de distribuție pentru verificarea existenței etichetei și a informațiilor cu caracter energetic ; ✓ testarea produselor cu impact energetic. Minimum 3 produse urmează a fi testate anual. La importul dintr-o altă țară, se recomandă pre-căutarea și acceptarea rezultatelor testărilor produsului cu impact energetic din țara de proveniență (dacă sunt disponibile); ✓ crearea unui laborator pentru testarea produselor cu impact energetic sau încheierea unui acord cu un laborator acreditat din UE. Pentru început, se recomandă semnarea unui acord cu un laborator acreditat dintr-o țară UE; ✓ identificarea posibilităților de introducere a facilităților fiscale și vamale pentru produsele cu impact energetic cu eficiență energetică înaltă (clasele A+++ - A). Ridicarea taxelor de import pentru produsele energofage; ✓ elaborarea regulamentului privind proiectarea ecologică; ✓ stabilirea cerințelor de performanță energetică pentru instalațiile și echipamentele produse și/sau importate în Republica Moldova; ✓ majorarea anuală a taxelor la importul pentru lămpilor incandescente cu 20% anual și aplicarea taxei 0 pentru lămpile eficiente; ✓ elaborarea unui program de colectare și reciclare a lămpilor. Se propune studierea posibilității lansării unui program național cu idee de „schimbarea a două sau trei lămpi incandescente contra unei economie”. O sursă de acoperirea ar fi fondurile din exterior (UE, Fondul Global de Mediu, etc.) sau sursele proprii.
	Buget și sursele financiare	UE și Fondul Global de Mediu
	Organul de implementare	ME, AEE
	Autoritate care monitorizează	AEE
Economii de energie	Metoda de monitorizare / măsurare a economiilor	<p>Metoda de calcul a economiilor de energie – TD: Calculată reieșind din importurile de produse cu impact energetic.</p> <p>Metoda de monitorizare – BU: Monitorizare bazată pe</p>

	rezultate	informația serviciilor vamale.
	Economiile realizate în 2014	Economii de energie: <ul style="list-style-type: none"> ✓ 14,33 ktep – ca rezultat a introducerii facilităților fiscale și vamale pentru produsele cu impact energetic cu eficiență energetică înaltă (clasele A+++ - A); ✓ 1 ktep – de la majorarea taxei cu 20% anual la lămpile incandescente și aplicarea taxei 0 la lămpile eficiente.
	Economiile de energie preconizate către anul 2016	Economii de energie: <ul style="list-style-type: none"> ✓ 23,8 ktep; ✓ 1,6 ktep.
	Impactul preconizat privind economiile de energie până în 2020	Economii de energie: <ul style="list-style-type: none"> ✓ 43,84 ktep; ✓ 3 ktep.
	Ipoteze	
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergii	

Titlul măsurii de eficiență energetică		Crearea cadrului normativ privind auditul energetic
Indexul măsurii de eficiență energetică		AE7.1-AE 7.6
Descrierea	Categoria ¹⁷	Reglementare
	Perioada de timp	Începutul: ianuarie 2012 Sfârșit: decembrie 2014
	Scopul, scurtă descriere	Introducerea unor servicii noi de auditare energetică, crearea locurilor de muncă (100) și a registrelor de monitorizare.
	Scopul final	Sprijinul sectorului public și privat în vederea optimizării consumului de energie. Introducerea reglementării și crearea instrumentelor necesare sectorului privat de prestare a serviciului de audit energetic.
	Grupul țintă	Auditorii energetici autorizați
	Aplicare regională	Aplicare națională.
Informații pentru implementare	Listați și descrieți acțiunea de economisire a energiei pe care se bazează măsura	Acțiunea se bazează pe următoarele măsuri: <ul style="list-style-type: none"> ✓ elaborarea regulamentului privind autorizarea auditorilor energetici; ✓ elaborarea regulamentului privind auditul energetic; ✓ elaborarea metodologiei de calcul a costului pentru auditul energetic; ✓ școlarizarea și autorizarea a 100 de auditori energetic (2012-30, 2013-30, 2014-40); ✓ crearea registrului electronic și pe suport de hârtie pentru auditările energetice;

¹⁷ Anexa 1 template Ispra

		<ul style="list-style-type: none"> ✓ crearea registrului electronic și pe suport de hârtie pentru auditorii energetici; ✓ realizarea auditărilor energetice pentru sectorul public. <p>Actele propuse sunt elaborate cu sprijinul proiectului Sida “Asistența tehnică pentru consolidarea capacităților în vederea asigurării unui management energetic sustenabil” pentru anii 2012-2014 (valoare totală -1,8 mil. Euro).</p>
	Buget și sursele financiare	FEE SBSE
	Organul de implementare	AEE, APL, ME
	Autoritate care monitorizează	AEE
Economii de energie	Metoda de monitorizare / măsurare a economiilor rezultate	<p>Metoda de calcul a economiilor de energie – BU: a fi estimată după introducerea reglementării și în baza proiectelor implementate.</p> <p>Metoda de monitorizare – BU: Monitorizare realizată în baza auditurilor energetice înregistrate.</p>
	Economiile realizate în 2014	n/a
	Economiile de energie preconizate către anul 2016	n/a
	Impactul preconizat privind economiile de energie până în 2020	n/a
	Ipoteze	Economii de energie vor fi realizate doar în cazul implementării recomandărilor rapoartelor de audit energetic.
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergii	Acțiunile prevăzute în PLEE și PLEEA vor necesita executarea auditului energetic, în funcție de sursa de finanțare.

IV. Sectorul public

Sectorul public are menirea să demonstreze un rol exemplar în vederea promovării consumului eficient de energie. Acest lucru este confirmat prin prevederea art. 18 al Legii nr. 142 „cu privire la eficiența energetică”.

4.1. Programe și planuri locale de îmbunătățire a eficienței energetice

Conform legii menționate mai sus, consiliile raionale (32), municipale (2) și Adunarea Populară a UTA Găgăuzia (1) au obligația să elaboreze, coordoneze și aprobe propriile programe și planuri de îmbunătățire a eficienței energetice.

Programele Locale de Îmbunătățire a Eficienței Energetice (PLEE) sunt elaborate pentru o perioadă de 3 ani care coincide cu termenul PNAEE. PLEE vor servi drept bază pentru următoarele PNAEE.

Planurile Locale de Acțiune în domeniul Eficienței Energetice (PLAEE) reprezintă o listă de acțiuni prioritare pentru un singur an, care urmează a fi reflectate în bugetul local și/sau finanțate din alte surse identificate și aprobate de autoritățile publice locale. PLAEE se va baza pe PLEE și va determina prioritatea implementării reieșind din sursele disponibile, cât și raportul cost-eficiență.

Suplimentar, conform PNEE 2011-2020, Agenția, în comun cu Ministerul Economiei și alte autorități publice centrale de resort vor sprijini autoritățile administrației publice locale în promovarea eficienței energetice și a valorificării surselor regenerabile, executând următoarele activități:

- ✓ elaborarea ghidului privind eficiența energetică destinat autorităților administrației publice locale cu formele-standard ale programelor și ale planurilor de acțiuni de eficiență energetică;
- ✓ crearea unei baze de date standard pentru monitorizarea și eficientizarea consumurilor de energie în teritoriu. Elaborarea softului pentru monitorizarea consumurilor de energie în teritoriu a demarat cu sprijinul USAID;
- ✓ elaborarea manualelor și a ghidurilor pentru autoritățile publice locale cu sprijinul USAID;
- ✓ organizarea instruirilor pentru autoritățile publice locale privind elaborarea și întocmirea Programelor și planurile locale de acțiuni privind eficiența energetică;

4.2. Capacități locale pentru asigurarea managementului energetic

Conform Legii nr. 142 „cu privire la eficiența energetică”, consiliile raionale, municipale și Adunarea Populară a UTA Găgăuzia vor angaja câte un manager energetic pentru monitorizarea consumului energetic în teritoriu și elaborarea programelor și planurilor locale de îmbunătățire a eficienței energetice.

Agenția, împreună cu ME, va asigura:

- ✓ ghidarea consiliilor autorităților publice locale privind elaborarea termenilor de referință pentru angajarea managerilor energetici;
- ✓ instruirea managerilor energetici privind elaborarea programelor și planurilor de acțiuni de eficiență energetică (4 instruiți în anul 2012, urmate de câte o instruire anuală);
- ✓ informarea managerilor energetici privind noile reguli, modificări, standarde;
- ✓ ghidarea managerilor energetici privind identificarea și accesarea surselor de acoperire a măsurilor planificate;
- ✓ consilierea managerilor energetici privind reflectarea în bugetele locale a măsurilor prioritare de eficiență energetică, etc.

Managerii energetici de asemenea vor consulta Agențiile Teritoriale de Dezvoltare ale MDRC, la moment antrenate în implementarea unui număr de proiecte cu sprijinul Giz și USAID.

4.3. Rolul sectorului public în implementarea DPEC

Implementarea Legii privind performanța energetică a clădirii va fi în primul rând obligatorie pentru sectorul public. Astfel, Agenția în comun cu ministerul de resort și autoritățile publice locale vor asigura:

- ✓ introducerea și susținerea unor programe privind reabilitarea clădirilor proprietate publică și de menire socială;
- ✓ susținerea construcției de clădiri pasive sau cu un consum energetic redus sau aproape de zero;
- ✓ îmbunătățirea sistemelor de tratare și alimentare cu apă potabilă;
- ✓ utilizarea, după caz, a surselor regenerabile de energie pentru încălzirea obiectelor sociale etc.

4.4. Măsurile specifice pentru achizițiile publice

Agenția, împreună cu autoritățile publice centrale și locale, vor realiza următoarele activități:

- ✓ reexaminarea regulilor privind achizițiile publice obligând autoritățile administrației publice locale să adopte decizii de achiziții publice reieșind din criteriile de eficiență energetică;
- ✓ elaborarea și publicarea unui ghid care va fi utilizat de autoritățile administrației publice locale pentru evaluare la organizarea licitațiilor publice, la acordarea contractelor de executare a lucrărilor publice, a contractelor de furnizare și/sau de prestare a serviciilor publice etc.

4.5. Programe privind îmbunătățirea iluminatului stradal

O măsură prioritară pentru sectorul public, promovată în prezentul PNAEE este introducerea și susținerea unor programe privind îmbunătățirea iluminatului stradal. În acest scop, Agenția va realiza următoarele:

- ✓ elaborarea propunerilor pentru interzicerea lămpilor incandescente în sectorului public;
- ✓ asistarea managerilor energetici în planificarea măsurii cu reflectarea acesteia în PLEE și PLAAE;
- ✓ auditarea energetică, inclusiv din sursele FEE sau altele;
- ✓ identificarea surselor de finanțare pentru înlocuirea corpurilor de iluminare existente cu unele economice;
- ✓ monitorizarea rezultatelor proiectelor.

4.6. Planuri de Acțiuni pentru o Energie Durabilă

Agenția va oferi sprijin și consiliere localităților care au aderat la Acordul Primarilor din Europa, cât și a localităților care intenționează să adere la acest forum.

Metodologia elaborării Planurilor de Acțiuni pentru o Energie Durabilă (PAED) este similară celei adoptate de către Moldova pentru PLEE, însă perioada acoperirii diferă. Conform Acordurilor Primarilor, semnatarii urmează să elaboreze PAED până în 2020 față PLEE care urmează a fi adoptat odată la 3 ani.

Un număr mic de orașe beneficiază de sprijinul proiectelor regionale CIUDAD (Chișinău, Ocnița), MODEL (Drochia), 4 East Mayors, etc. Aceste orașe vor fi invitate să fac schimb de experiență cu noii semnatarii sau localitățile care intenționează să adere la Acordul Primarilor din UE.

V. Piața serviciilor energetice

Dezvoltarea serviciilor energetice este un angajament care reiese din cadrul legal¹⁸ al Republicii Moldova, dar și o exigență a pieței. În lipsa fondurilor proprii, antrenarea terțelor părți în implementarea măsurilor de eficiență energetică și în consecință, dezvoltarea pieței serviciilor energetice, devine o sarcină primordială.

Agenția a început lucrul asupra cadrului normativ cu un prim pas - studierea pieței serviciilor energetice (SSE) și a barierelor care urmează a fi eliminate în calea dezvoltării acestora, beneficiind de sprijinul programului SYNENERGY finanțat de USAID.

În perioada ulterioară – 2012-2014 - dezvoltarea pieței serviciilor energetice va impune o serie de acțiuni, specificate în continuare:

5.1. Cadrul legal pentru promovarea serviciilor energetice

Crearea cadrului legal și normativ:

- elaborarea și adoptarea Regulamentului privind societățile de servicii energetice. Regulamentul va fi precedat de studiul ex-ante, care va aborda opțiunile de promovare a SSE;
- modificarea cadrului legal și normativ existent în vederea eliminării barierelor administrative și financiare;
- elaborarea metodologiei de monitorizare a pieței serviciilor energetice.

5.2. Instrumente de sprijin

Agenția va elabora următoarele instrumente de sprijin pentru potențialii prestatori și beneficiari de servicii energetice:

- ghidul privind principalele caracteristici ale contractului de performanță energetică;
- contractului-model de performanță energetică.

5.3. Stimulente economice

În vederea stimulării pieței serviciilor energetice, Agenția va întreprinde următoarele măsuri:

- elaborarea studiului pentru identificarea potențialelor facilități fiscale și vamale cu efectuarea analizei cost-beneficiu;
- modificarea cadrului legal corespunzător în vederea introducerii facilităților fiscale și vamale.

5.4. Formarea și instruirea prestatorilor de servicii energetice

Pentru a garanta o piață funcțională de servicii energetice, Agenția va realiza informarea și instruirea actorilor principali pe piața. Această măsură presupune formarea și educarea prestatorilor, consultanților și beneficiarilor de servicii energetice, cât și realizarea următoarelor activități:

- crearea pe lângă AEE a ghișei de consultare (help desk). AEE va ghida și, după caz, va oferi actorilor pieței asistență în procesul de pregătire și întocmire a contractului de performanță energetică;
- elaborarea ghidului pentru sectorul public și organizarea instruirilor pentru autoritățile publice locale;
- instruirea managerilor energetici care sunt responsabili de elaborarea PLEE și PLAEE;
- informarea și instruirea sectorului privat;
- crearea ghidului privind contractele de performanță energetică pentru auditorii energetici și consultanți;
- publicarea, pe pagina AEE, a listei prestatorilor de servicii energetice;
- diseminarea de informații privind mecanismele financiare disponibile pentru serviciile energetice.

¹⁸ Art. 24 al Legii cu privire la eficiența energetică nr. 142 din 02.07.2010 (Monitorul Oficial nr. 155-158/545 din 03.09.2010) și capitolul VII, punctul 3 al Hotărârii Guvernului cu privire la Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020 nr. 833 din 10.11.11 (Monitorul Oficial nr. 197-202/914 din 18 noiembrie 2011).

5.5. Proiect-pilot

Pilotarea unui proiect cu implementarea contractului de performanță energetică:

- identificarea proiectelor-pilot, având drept surse: PLEE, PLAE, planurile de dezvoltare durabilă elaborate de localitățile care au aderat la Acordul Primarilor, proiectele internaționale, etc.;
- acordarea asistenței pentru elaborarea și întocmirea pachetului de documente aferente contractului de performanță energetică;
- acordarea asistenței pentru pregătirea cererilor de finanțare în cazul în care finanțarea este asigurată din alte surse decât cele proprii ale societăților de servicii energetice. Surse de finanțare pot fi atât băncile comerciale, cât și fondurile existente (MoSEEF, MoREEF, FEE, etc.).

VI. Asigurarea disponibilității de consiliere și informare

În perioada 2012-2014 se propune organizarea a unui șir de acțiuni de informare și consiliere corelate cu capitolul III „Măsurile de eficiență energetică” al PNAEE și destinate facilitării:

- colaborării și comunicării între actorii principali, grupurile țintă și partenerii strategici;
- diseminării informațiilor și a datelor pe piață;
- formării capacităților antrenate în implementarea măsurilor respective.

Principalele măsuri care prezintă subiectul consilierii și informării reiese din Programul Național de Eficiență Energetică 2011-2020, proiectul Strategiei sectoriale de cheltuieli în domeniul energetic 2013-2015 și matricea Suportului bugetar pentru sectorul energetic. Măsurile de asemenea sunt direcționate spre implementarea a celor trei directive de bază ce țin de serviciile energetice, etichetarea produselor cu impact energetic și performanța energetică a clădirilor.

Prezentul capitol VI stabilește principalii actori, grupurile țintă, instrumentele și mijloacele de consiliere și informare, partenerii strategici, cât și prevede lista activităților cu termene de executare, instituții responsabile și surse financiare de acoperire.

6.1. Principalii actori responsabili de consiliere și informare

Informarea și consilierea reprezintă activități indispensabile ale instituțiilor publice antrenate în procesul de guvernare. Instituțiile publice responsabile de sector, vor pune la dispoziția participanților pieței, informații relevante destinate diverselor grupuri-țintă pentru implementarea cu succes a măsurilor propuse în PNAEE și în consecință, atingerea obiectivelor de eficiență energetică.

Procesul de informare și consiliere presupune antrenarea, pe verticală, a tuturor instituțiilor publice, reieșind din competențele și atribuțiile alocate prin lege.

Agenția pentru Eficiență Energetică va coordona, monitoriza și acorda sprijin tuturor instituțiilor publice antrenate în procesului de comunicare și informare.

6.1.1. Actori naționali

Principalii actori responsabili de informare și consiliere la nivel național sunt ministerele ramurale și instituțiile subordonate acestora, inclusiv, dar nelimitându-se la:

- *Ministerul Economiei* - va comunica despre noile inițiative de politici, amendamente, strategii, etc. ce țin de domeniul eficienței energetice, țintele naționale și contextul regional;
- *Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor* - va comunica despre inițiativele politici și amendamente în domeniul performanței energetice ale clădirilor, va informa despre cerințele minime de performanță energetică pentru clădirile noi și cele supuse renovării majore, materialele de construcții și sistemele inginerești, etc.;
- *Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor* - va comunica despre inițiativele în domeniul transporturilor și cerințele de performanță pentru transport, etc.;
- *Ministerul Mediului* - va comunica despre politicile în domeniul protecției mediului și utilizării raționale a resurselor naturale, managementului deșeurilor, hidroameliorației, gospodăririi resurselor de apă, aprovizionării cu apă și canalizare, controlului ecologic de stat, hidrometeorologiei și monitoringului calității mediului, etc.;
- *Academia de Științe a Moldovei* - va comunica despre inovații și tehnologii în sectorul energetic, etc.;
- *Ministerul Educației* – va contribui la diseminarea informațiilor pentru corpul didactic și elevi și studenți, cât și va participa în companiile informaționale de sensibilizare.

6.1.2. Actori regionali

Principalii actori responsabili de consiliere și informare la nivel regional:

- ✓ Agenția Teritorială de Dezvoltare Regională Centru, Sud, Nord;
- ✓ Agențiile Regionale pentru Protecția Consumătorilor Centru, Sud, Nord.

Agențiile regionale respective vor contribui la diseminarea informațiilor; reflectarea măsurilor de eficiență energetică în planurile regionale și locale; instruirea capacităților locale pentru buna gestionare a resurselor energetice.

6.1.3. Actori locali

Principalii actori responsabili de consiliere și informare la nivel local:

- ✓ consiliile raionale, municipiile și UTA Găgăuzia, în sunt obligate de a elabora și aproba programe și a planuri locale de eficiență energetică, vor informa primăriile orașenești, satești și comunale privind obiectivele de eficiență energetică, planurile regionale;
- ✓ administrațiile publice locale vor informa agenții economici și populația privind oportunitățile de realizare a economiilor de energie, proiecte propuse și în derulare în vederea mobilizării eforturilor comunitare, etc.

Autoritățile publice enumerate și/sau instituțiile subordonate ale acestora, vor include activități de consiliere și informare în planurile sale, comunicându-le publicului larg, după cum urmează:

- ✓ măsurile pe care le promovează;
- ✓ grupul-țintă;
- ✓ termenele de executare;
- ✓ performanța anticipată;
- ✓ surse de finanțare disponibile;
- ✓ instrumente de sprijin disponibile;
- ✓ contacte pentru informații suplimentare și consiliere, etc.

6.2. Grupuri-țintă

Grupurile-țintă pentru consiliere și informare sunt:

- ✓ *instituțiile publice* antrenate în implementarea PNAEE. Fiecare instituție ierarhic superioară va informa cealaltă despre noile reguli, reglementări, legi, etc. cât și despre instrumente financiare disponibile;
- ✓ *mediul de afaceri* care reprezintă interesele diverselor sectoare economice, abordate în PNAEE;
- ✓ *societatea civilă* - consumatorii de energie, proprietarii de locuințe și asociațiile acestora, etc.
- ✓ *instituțiile de învățământ*. O atenție sporită se va acorda informării profesorilor, elevilor și studenților.

6.3. Instrumentele și mijloacele de consiliere și informare

Instrumentele și mijloacele de informare și consiliere vor varia de la grup la grup. Pentru societatea civilă, care este un grup aparte, se presupune diversificarea mijloacelor inclusiv în funcție de vârsta populației.

Astfel informațiile pot fi comunicate prin următoarele mijloace:

- ✓ *organizarea evenimentelor* (seminare, instruirii pentru actorii pieții, conferințe, mese rotunde, concursuri, etc.) tematice privind eficiența energetică în clădiri, produsele cu impact energetic, servicii, etc.;
- ✓ *actualizarea paginilor web, a portalurilor, blogurilor și crearea forumurilor* care reprezintă mediul principal pentru furnizarea informațiilor preponderent pentru tineri;
- ✓ *crearea produselor specifice* (broșuri, manuale, prezentări, note explicative; ghiduri, etc.) repartizate în cadrul evenimentelor, prin posta electronică, etc.;
- ✓ *lansarea spoturilor* (TV, radio) tematice;
- ✓ *abordarea în media* (articole, comunicate de presă, interviuri, etc.).

6.4. Partenerii strategici în activitatea de informare și consiliere

Parteneri strategici în informare și consiliere sunt:

- mediul academic;
- prestatorii de energie și servicii;
- organizațiile non-guvernamentale;
- donatorii;
- fondurile existente, etc.

6.5. Activități de sensibilizare și informare planificate pe durata PNAEE 2012-2014

	Măsura	Început	Sfârșit	Responsabil	Cantitatea	Acoperire financiară	Comentarii
1	Crearea paginii web AEE	2012	dec. 2012	AEE	1	Proiect Sida	AT Sida, în derulare
2	Elaborarea planul de comunicare	martie 2012	dec. 2012	AEE	1	Proiect Sida	AT Sida, în derulare
3	Organizarea ceremoniei anuale „ECO-ENERGETICA”	2012	2014	AEE/MoE	4	UNDP	Anual. AT până în 2014
4	Introducerea „Orei verzi” în curriculum școlar	2013	2014	MEdu/AEE			A fi determinat. Se propune 1 oră pe lună pentru început.
5	Organizarea expoziției Mold-Energy	2012	2014	Moldexpo		privăți	Anual
6	Instruiri pentru AEE, MoE, MDRC	2012	2014			Sida	
Servicii energetice							
7	Instruiri pentru autoritățile publice locale/managerii energetici	sept 2012	dec. 2014	AEE	12 sesiuni 35 manageri	USAID 500 000 MDL	AT în cadrul SYNENERGY, disponibilă până în decembrie 2012; reluare de proiectul USAID LGRP
8	Articole și broșuri privind serviciilor energetice	mai 2012	dec. 2014	AEE	500 b 2 articole	USAID, 10000 MDL	AT până la finele 2012
9	Cursuri pentru managerii energetici/sectorul industrial				105	Giz și AEE	GiZ? Buget a fi clarificat
10	Instruiri pentru auditorii energetici	2012	2014	AEE	Sida:	Sida	AT Sida (2012-2014_
	Instruiri pentru auditorii energetici	2012	2014	AEE		Bugetul național	Reflectat în CBTM
11	Instruiri pentru inspectorii energetici	2012	2014	MRDC	20 000 MDL		Precondiție în Suportul bugetar al sectorului energetic
13	Instruiri pentru evaluatorii energetici	2012	2014	MRDC	20 000 MDL		Precondiție în Suportul bugetar al sectorului energetic
Etichetarea produselor cu impact energetic							
13	Articole privind clasele de eficiență energetică pentru produsele cu impact energetic	sept. 2012	dec. 2012	AEE		USAID, 30 000 MDL	AT disponibilă până la finele anului 2012.
14	Broșura privind etichetarea energetică	dec.	martie	AEE		USAID	AT disponibilă până la finele anului

	a produselor cu impact energetic	2012	2013			30 000 MDL	2012.
Performanța energetică a clădirilor							
15	Publicarea articolelor privind Certificatele de performanță energetică	mai 2012	dec. 2012	MDRC	2	BERD	AT disponibilă până la finele anului 2012.
17	Publicarea articolelor privind inspecția periodică a sistemelor de încălzire și climatizare	mai 2012	dec. 2012	MDRC	2	BERD	AT disponibilă până la finele anului 2012.
18	Broșura privind CPE pentru consumatorii finali	ian. 2012	dec. 2012	MDRC	1000	BERD	AT disponibilă până la finele anului 2012.
19	Seminare și forumuri privind transpunerea Directivei PEC	ian. 2012	dec. 2012	MRDC	3	BERD	AT disponibilă până la finele anului 2012.

Cadrul legal

1. Legea cu privire la energetică nr.1525 - XIII din 19.02.1998, modificata si completata prin Legea nr.107 din 17.12.2009;
2. Legea energiei regenerabile nr. 160 - XVI din 12.07.2007;
3. Legea pentru aderarea Republicii Moldova la Tratatul Comunității Energetice, nr. 117 - XVIII din 23.12.2009;
4. Legea cu privire la gazele naturale nr.123 - XVIII din 23.12.2009;
5. Legea cu privire la energia electrică nr.124 - XVIII din 23.12.2009;
6. Legea cu privire la eficiența energetică nr.142 din 02.07.2010;
7. Renovarea și reabilitarea termică a blocurilor de locuit construite. adoptată prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la renovarea și reabilitarea termică a blocurilor de locuit construite nr. 421 din 05.04.2002;
8. Concepția privind renovarea sistemului republican de alimentare cu căldură, adoptată prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 189 din 20.02.2003;
9. Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 958 din 21.08.2007;
10. Programul național de renovare și descentralizare a sistemelor de alimentare cu căldură a localităților din Republica Moldova a fost adoptat prin Hotărârea Guvernului nr. 1059 din 29.08.2003;
11. Programul Național pentru Eficiență Energetică 2011-2020 adoptat prin Hotărârea Guvernului, nr.833 din 10.11.2011;
12. Programul de stabilizare și relansare economică a Republicii Moldova pe anii 2009-2011, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 790 din 01.12.2009.
13. Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2020” cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2020” aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 187 din 03.04.2012.

Lista surselor de finanțare 2012-2014

Denumirea programului/proiectului	Sursa de finanțare, 2012-2014		
	mii lei	mil. Euro	mil. dolari SUA
1. Programul ” ”Dezvoltarea sectorului energetic”			
Subprogramul I. Elaborarea politicii și management în sectorul energetic	74341.6		
Subprogramul III. Dezvoltarea sectorului electric	190291.3		
Subprogramul IV. Dezvoltarea sistemului termoenergetic	13905,4		
Subprogramul V. Eficiență energetică și surse regenerabile de energie, inclusiv:	556966.9		
Sporirea capacităților în domeniul eficienței energetice și surselor regenerabile de energie	34759.3		
Total	870264.5		
Fondul pentru Eficiență Energetică	520107.6		
Fondul rutier (exploatarea și întreținerea infrastructurii transporturilor terestru)	1024 815 ¹⁹		
Linia de creditare MoREEF, BERD		35	
Linia de creditare MoSEEF I, 2010-2012, BERD		20	
Linia de creditare MoSEEF II, 2012 (aprilie) -2014, BERD		22	
Proiectul Sida “Asistența tehnică pentru consolidarea capacităților în vederea asigurării unui management energetic sustenabil” pentru anii 2012-2014.		1,8	
Proiectul USAID/LGSP			1,8
USAID/SYNENERGY (partea termică, cadrul legal)			0,8
SYNERGY/USAID (management energetic, soft, monitoring, PLEE, PLAEE, etc.)			0,9
Programul propriu al Termocom	1741.45 ²⁰		
Sida AT Terocom (AFC)		20	
Proiectul internațional “Îmbunătățirea cadrului de reglementare a eficienței energetice în sectorul construcțiilor”, BERD.		0,280	
"Moldova: Servicii de consultanță acordate Ministerului pentru Dezvoltare Regională și Construcții”, finanțat de Fondul de acționari ai BERD.		0,254.150	
Proiectul Delegației UE pentru acordarea asistenței tehnice în vederea implementării a matricei de politici la suportul bugetar pentru sectorul energetic.		2,2	
GRAND TOTAL	2533928,55²¹	101, 53	3,5

¹⁹ “Strategia infrastructurii transportului terestru pe anii 2008-2017” prevede un program de reabilitare și modernizare a infrastructurii rutiere în valoare totală de 2836 mil. dolari SUA pentru următorii 10 ani.

²⁰ Surse proprii de acoperire 406,54 mil. lei până în 2020.

²¹ Aproximativ 158 mil Euro la rata de schimb 16,00 lei/euro.